

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Pars VI. Continens Rvbricas De Ritv Celebrandi Missam Brevibvs Notis
Illvstratas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

de B. Virgine, & *DEVS refugium*, vel pro pace subjungat; quâ in re cujusque loci consuetudo attendenda & servanda erit.

XII. Ut his Orationibus finitis ascendat ad Altare, genuflectat, & sine ullo Diaconi Ministerio velatis manibus, ut prius, Monstrantiam accipiat, seque ad Populum vertens, eundem, facie Hostiæ ad ipsum Populum versa, simplici Cruce benedicat, nihil dicens, nisi fortè alicubi consuetudo sit, ut ipse ex penultima & ultima strophæ Hymni *Pange lingua* primos cujusque strophæ Versus canat, respondente Choro, tum enim hunc morem servare, & ad illa verba: *Sit & benedictio*, Populum simplici Cruce benedicere poterit. Bauldrius *l. c. n. 21. & 22.*

XIII. Incensatio à duobus Acolythis duobus modis fieri potest. Primò, si Acolythis alternatim incensent duobus thuribulis, ut fit in incensatione Personarum. Secundò, si præcedant, hinc inde moventes manibus dextris thuribula de iisdem pendentia & effumantia, quasi sternendo viam SS. Sacramento cum odore incensi. Qui modus est magis ustratus, & majorem reverentiam notat erga SS. Sacramentum. Gavant. *tit. 8. litt. Q.*

P A R S VI.

Continens Rubricas de Ritu Celebrandi Missam brevibus Notis illustratas.

ET si ea, quæ hactenus de Missa tam in Communi, quàm in particulari diximus, sufficere possint ad praxin Cæremoniarum facilem reddendam; quia tamen ex una parte non parùm ad Ritus ipsos perfectiùs addiscendos conducit, si in ipso etiam Missali, velut in Fonte, legantur; ex altera verò parte Missalia, in quibus ea Tirones legant, plerumque habere ad manum non possunt, aut certè non satis intelligunt, ideo non parvam ipsis me gratiam præstiturum spero, si non tantùm ipsas Rubricas de Ritibus in celebranda Missa observandas in sexta hac parte proposuero; sed etiam

Notas

Notas breves, quibus ea, quæ obscurius proposita videbuntur, nonnihil illustrentur, addidero.

TITULUS I.

DE PRÆPARATIONE SACERDOTIS
CELEBRATURI.

I. **S**acerdos Celebraturus Missam, præviâ Confessione Sacramentali, quando opus est, *a.* & saltem Matutino cum Laudibus absoluto, *b.* Orationi aliquantulum vacet, & Orationes inferius positas pro temporis opportunitate dicat. *c.* Deinde accedit ad locum in Sacristia, vel alibi *d.* præparatum, ubi Paramenta, aliâque necessaria habentur, accipit Missale, perquirit Missam, perlegit, & signacula ordinat ad ea, quæ dicturus est.

A. Id est, quando reatum peccati lethalis contraxit, & copiam Confessarij habet, in tali quippe casu non jure duntaxat Ecclesiastico, sed, ut teste P. Gobat in Alph. Sacrif. num. 233. permultis placet, etiam jure divino ad Confessionem obligatur. Quamquam non obstante hoc præcepto, omnino consulendum sit, ut Sacerdos, etsi venialibus duntaxat peccatis obnoxium se agnoscat, quàm creberrimè potest, eadem peccata apud legitimum Sacerdotem expiet.

B. Ubi notanda est doctrina P. Gobat *l. c. n. 208.* sic loquentis: Sacerdoti confitenti, se persæpe postponere recitationem Matutini Sacrificio, ne, quæso, injicias scrupulum peccati mortalis; nam sententia magnorum Virorum momentum ejusmodi scrupulum vix est probabilis, nisi à sola autoritate. Imò ne venialiter quidem peccavit ille Sacerdos faciendo hanc postpositionem, si non nimis serò facit ad aram. Suar. de relig. to. 2. l. 4. c. 24. Tambur. c. 7. §. 2. bene refutans Palaum. Verùm ne sequere hanc sententiam sine rationabili causa. Ita ille.

C. Unde rectè Ferdinandus de Castro p. 1. c. 7. §. 1. n. 1. Tamburinus, & plerique alij Theologi colligunt, nullam esse obligationem, illas preces recitandi, licet omnino sua-

dendum fit, ut recitentur ab ijs, qui nullis alijs negotijs impediti commodè eas possunt recitare. Quòd, si alicui longæ nimis videantur, poterit eas juxta praxin nonnullorum hoc modo contrahere.

NE reminiscaris, Domine, delicta nostra, vel Parentum nostrorum, neque vindictam sumas de peccatis nostris.

Quæ Antiphona in Festis Duplicibus duntaxat duplicatur, & in fine, tempore Paschali, *Alleluia* additur.

Credidi, propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: Omnis homo mendax.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?

Calicem Salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo.

Vota mea Domino reddam coram omni Populo ejus: pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.

O Domine, quia ego servus tuus: ego servus tuus, & filius Ancillæ tuæ.

Dirupisti Vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini invocabo.

Vota mea Domino reddam in conspectu omnis Populi ejus: in atrijs Domus Domini, in medio tui Jerusalem.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Ne reminiscaris, Domine, delicta nostra, vel Parentum nostrorum; neque vindictam sumas de peccatis nostris.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.
Pater noster.

ψ. Et

- V. Et ne nos inducas in tentationem.
 R. Sed libera nos à malo.
 V. Sacerdotes tui induantur justitiam.
 R. Et Sancti tui exultent.
 V. Ab occultis meis munda me, Domine.
 R. Et ab alienis parce servo tuo.
 V. Domine exaudi Orationem meam.
 R. Et clamor meus ad te veniat.

O R E M U S.

Aures tuæ pietatis, mitissime DEVS, inclina precibus nostris, & gratiâ Sancti Spiritus illumina cor nostrum; ut tuis mysterijs dignè ministrare, teque æterna charitate diligere mereamur.

Conscientias nostras, quæsumus Domine, visitando purifica, ut veniens Dominus noster JESUS Christus Filius tuus, paratam sibi in nobis inveniat mansionem. Qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti DEVS, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Alij communiter etiam Orationem *Ego volo celebrare* &c. quæ p. 1. fol. 17. reperitur, præmittunt, utpote quam recitantibus Gregorius XII. quinquaginta annorum indulgentias concessit.

D. Modò non in Altari (hoc enim solis Episcopis & Cardinalibus fieri debere, S. Rituum Congregatio 1612. decrevit) absque necessitate collocentur sacræ vestes; aut certè, si alius locus honestus haberi non queat, non in medio, sed ad cornu Evangelij ponantur.

E. Quod quidem rectè fit in ipsa Sacristia, ne in Altari cum molestia aliorum diu Missam perquirere oporteat. Quòd si tamen alicubi mos sit, ut Præfectus, vel Custos templi, aut Cæremoniarius omnia ad Missam pertinentia disponat, atque adeò etiam signacula ordinet, potest Celebrans

omittere eam inquisitionem. Quod etiam facere potest, si plures alios ante ipsum eandem Missam legisse sciat.

II. Postea lavat manus, *f.* dicens Orationem inferiùs positam. *g.*

F. Quam lotionem omittere non debet Celebrans, cum multi Authores velint, eam sub veniali peccato obligare, utpote ob specialem reverentiam Sacramenti institutam.

G. Quæ est hæc: *Da, Domine, virtutem manibus meis ad abstergendam omnem maculam, ut sine pollutione mentis & corporis valeam tibi servire.*

III. Deinde præparat Calicem (qui debet esse vel aureus, vel argenteus, aut saltem habere Cuppam argenteam intùs inauratam, & simul cum Patena itidem inaurata *h.* ab Episcopo consecratus. *i.*) super os ejus ponit Purificatorium *k.* mundum *l.*, & super illud Patenam cum Hostia integra, quam leviter extergit, si opus est, à fragmentis *m.*, & eam tegit parvâ pallâ lineâ *n.*, tum velo serico: *o.* Super velo ponit bursam *p.* coloris Paramentorum, intùs habentem Corporale *q.* plicatum, quod ex lino tantùm esse debet, nec serico vel auro intertextum in medio *r.* sed totum album, & ab Episcopo, vel alio habente facultatem, simul cum Palla benedictum.

H. In necessitate tamen etiam cupreus & stanneus sufficit juxta probatores Authores apud P. Gobat n. 114. nec necessariò inauratus esse debet, si argenteus sit vel stanneus, licet ob majorem reverentiam suadendum sit, ut fiat.

I. Ita, ut ob varios textus Juris juxta communem sententiam lethale sit crimen, in Calice non benedicto consecrare. Etsi verò Diana p. 5. tr. 13. ref. 60. cum pluribus à se citatis, putet sufficere, si bona fide in Calice non consecrato fuerit Sacrificium peractum; securior tamen est sententia Lugonis & Dicastillo apud P. Gobat n. 176. volentium, etiam in tali casu benedicendum esse.

K. Quod non necessariò benedictum esse debet, teste Gavanto

vanto p. 2. tit. 1. *lit. I.* cum Suar. ib. c. cum nullam de benedictione mentionem faciant Rubricæ; unde P. Gobat n. 180. etiam strophium mundum pro Purificatorio adhiberi posse putat, modò hoc deinceps non ampliùs usurpetur ad nasum tergendum. Imò eum, qui sine Purificatorio in casu, quo haberi non posset, celebraret, gravis peccati minimè reum fore censet idem Author.

L. Unde graviter reprehendendos communiter Authores dicunt illos, qui Purificatoriis minùs mundis utuntur ad Calicem, & fortè etiam Sanguinem Christi adhuc in eo hærentem extergendum.

M. Puta, utraque manu extremas oras Hostiæ (nam in his potissimùm hære solent fragmenta) parùm fricando.

N. Sic dictâ, quia Calicem palliat, seu tegit, ne aliquid indecens in illum cadat. Unde secundùm eam saltem partem, quâ Calicem tangit, & tegit, ex lino vel cannabe esse debet, licet in extrema parte serico vel auro ornari queat. Gavantus p. 2. tit. 1. *lit. M.* ait, ab aliquibus duplicem Pallam adhiberi, unam scilicet pro Hostia, alteram pro Calice, quos tamen sine Pontificia facultate non imitandos esse ait.

O. Intellige, si possit commodè ex tali materia haberi; alioqui enim ex alia etiam adhiberi posset; imò sine illo in casu necessitatis celebrari posse absque gravi culpæ reatu, docet iterum P. Gobat *l. c.* cum Gavanto contra Victorinum sine autoritate & ratione peccati gravis damnantem eos, qui sine velo tali celebrarent. Certè Gavantus olim antiquos nullo omnino velo, nec bursa, nec Purificatorio, sed parvis tantùm mantilibus ad tergendas manus usos fuisse ex Beda docet, eò quòd putarent sine illis non incommodè Sacrificium peragi posse. Convenit tamen, si haberi potest, ejusdem esse coloris cum reliquis paramentis.

P. Bursam vocant Rubricæ Reconditorium illud, in quòd Corporale, ne maculetur, inferitur. De qua quidem Bursa quatuor observanda monet Gavantus p. 2. tit. 2. *lit. N.*
 1. Convenire, ut Crux in medio illius inferatur, ut mos est.
 2. Ut sic supra velum ponatur, ut pars aperta Celebrantem respiciat, veli anteriore parte super eam revoluta, ut integrum Corporale tegatur.
 3. Corporale in ea includendum esse, quia alioqui frustranea esset; sed & ipsa Rubrica clarè

monet, intus ponendum; & ideo Gavantus l. c. testatur, Pium V. cum Hispanis dispensasse, ut Corporale extra Bursam portare possint. 4. Eiusdem Coloris cum Paramentis esse debere. Ex quibus tamen quatuor observandis, prima duo à multis sine scrupulo negliguntur; posteriora autem duo omnino observare conveniret, utpote expressè in Rubricis præscripta, nisi fortè tam magnum esset Corporale, ut commodè in Bursam inferi non possit.

Q. Sic dictum, quia in eo ponitur Corpus Christi; unde ex lino, vel, ut Azor l. 10. c. 28. q. 8. etiam concedit, ex canabe, saltem secundum interiorem partem esse convenit, tum quia Syndonem Christi juxta Silvestrum & alios repræsentat; tum quia sic particulæ de Corpore Christi facilius colligi possunt. Præterea etiam mundum valde ob reverentiam Sacramenti esse decet, ita ut Gavantus l. c. lit. Q. asserat, communem sententiam peccati mortalis damnare eos, qui notabiliter immundum adhiberet. Benedictum quoque esse debere cum Palla (pro quibus proin una tantum in Pontificali benedictio habetur) expressè Rubricæ monent: quæ tamen benedictio repeti non debet, si iterum lavetur. Etsi verò Gavantus lit. P. ex Alcuino referat, ita plicandum esse, ut neque initium, nec finis appareat, idque ab accuratioribus in disciplina Ecclesiastica observari asserat, id tamen à plerisque sine scrupulo negligi, quotidiana experientia docet.

R. Nam in exteriori parte serico vel auro ornari posse, Suarez p. 3. d. 81. n. 6. & alij concedunt, & ipse usus confirmat.

IV. Quibus ita dispositis accedit ad Paramenta, quæ non debent esse lacera aut scissa, s. sed integra & decenter munda ac pulchra, t. & ab Episcopo vel alio facultatem habente u. benedicta; calceatus pedibus, x. & indutus vestibus sibi convenientibus, quarum exterior saltem talum pedis attingat, y. induit se, si sit Prælatus sæcularis supra Rochetum, z. si sit Prælatus Regularis, vel alius Sacerdos sæcularis, supra superpelliceum, a. si commodè haberi possit, alioquin sine eo supra vestes communes, di-

cens

cens ad singula singulas Orationes inferiùs positas. *b.*

S. Intellige notabili, & tali maximè, quæ ad benedictionem perdendam sufficeret, qualis foret censenda, si inepta ad illum usum, pro quo adhibetur, fieret; unde juxta probabiliorum Dicastillo d. 4. n. 273. & Jordanis l. 4. tit. 1. n. 273. sententiam malè aliqui cingulum ruptum modò iterum connectunt, & usurpare pergunt, cum cingulum tale (si quidem neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem) verè amiserit benedictionem per rupturam; licet opposita Dianæ tr. 14. resol. 57. & Emmanuelis Saa sententia, teste P. Gobat n. 203. & 197. non sit omnino improbabilis.

T. Unde Silvester, Gavant. & alij iterum gravis peccati damnant eos, qui in Paramentis enormiter immundis celebrarent.

V. Quales ordinariè sunt etiam Prælati vel Superiores Religiosi habentes quasi Episcopalem potestatem.

X. Quod ad majorem honestatem præscriptum putat Suarez 3. p. d. 82. s. 3. contra Silvestrum & Sotum apud Gavant. p. 2. tit. 2. *lit. X.* unde & laudandi sunt Religiosi illi, inquit idem Gavantus, qui deponunt illud calceamenti genus, quo nudos pedes tegere solent, & crepidas ad hunc usum paratas adhibent.

Y. Rectè tamen monet Gavantus l. c. *lit. Y.* in Clericis Peregrinis & Rusticanis tolerari posse vestes breviores, modò non nimis breves sint.

Z. Rochetum est linea vestis in hoc à communibus aliorum Clericorum superpelliceis distincta, quòd manicas habeat angustiores, ut manus sint expeditiores. Gavant. l. c. *lit. Z.*

A. Sic dictum, quia olim supra tunicas pelliceas de pellibus animalium factas induebatur, ad indicandam, ut Gavantus *lit. A.* indicat, innocentiam supra peccatum Adæ, quem vestivit DEVS tunicâ pelliceâ; ideòque coloris albi est hæc vestis.

B. Quas quidem sub peccato mortali præscriptas volunt Silvius, Azor. & alij apud P. Gobat n. 207. sed ipse cum Scortia solum sub veniali peccato easdem obligare judicat; imò

juxta Tamburinum l. 1. c. 7. §. 1. absque ullo peccato omitti posse asserit, quod etiam Fagundez præc. 1. l. 3. c. 21. censet, si earum loco aliæ preces recitentur, uti pij Sacerdotes faciunt. Ast ego semper preces Ecclesiæ, tum ob reverentiam erga illam, tum ob meritum Obedientiæ præferendas esse censeo.

V. Ac primum accipiens *Amictum c.* circa extremitates & chordulas osculatur, *d.* illum in medio, ubi est Crux, & ponit super caput, *e.* & mox declinat ad collum, & eo vestium collaria circumtegens, ducit chordulas sub brachijs, & circumducens per dorsum, ante pectus reducit, & ligat.

C. Sic dictum, quia per ipsum Humeri amiciuntur, ob quam causam etiam *Humerale* ab Honorio apud Gavant. l. c. *lit. C.* vocatur.

D. Non autem cum ipso Amictu Crucem faciat, sed id, si velit, prius præstet.

E. Ita, ut verè caput aliquantulum tangat, non autem ab Humeris attrahatur, ut aliqui non bene faciunt.

VI. Tum *Albâ f.* induitur, caput submittens *g.* deinde manicam dextram brachio dextro, & sinistra sinistro imponens, Albam ipsam corpori adaptat, elevat antè, & à lateribus hinc inde, *h.* & Cingulo per Ministrum à tergo sibi porrecto se cingit. *i.* Minister elevat Albam supra cingulum circumcirca, ut honestè dependeat, & tegat vestes, ac ejus fimbrias diligenter aptat, ut ad latitudinem digiti vel circiter supra terram æqualiter fluat.

F. Sic dicta, quia semper ex lino conficitur, & album colorem habet, ut vestem, quâ Christus ab Herode spretus & illusus est, distinctiùs repræsentet. Dum autem eam induere incipit, interea dicit: *Dealba me, Domine, & munda cor meum, ut in Sanguine Agni dealbatus gaudiis perfruar sempiternè.*

G. Intellige, si à Ministro porrigitur; si enim ipse sibi eam adaptet, non videtur esse necessaria hæc Cæremonia.

H. Ali-

H. Aliqui tamen ferè commodiùs ad Albam ritè adoptandam priùs cingulo se præcingunt, & tunc sinistra manu cingulum tenentes (ne, dum attrahitur Alba, convolvatur) dextrâ Albam attrahunt, &, dum Manipulum inducunt, se vertentes, Ministro Albam adaptandam relinquunt. *puritat.*

I. Dicens interea: *Præcinge me, Domine, cingulo castitatis, & extingue in me humorem libidinis, ut maneat in me virtus continentia & castitatis.*

VII. Sacerdos accipit Manipulum, *k.* osculatur Crucem in medio, & imponit brachio sinistro. *l.*

K. Teste Gavanto p. 2. tit. 1. *lit. H.* à Ruperto primùm, nescio, quâ de causa sic vocatû; nam olim Mappula parva ab Ordine Romano appellabatur, quâ pituita oculorum, narium, & oris detergebatur; sed nunc substantia quidem re-tenta est, finis autem sublatus, cum ejusdem plerumque sit materiæ cum Casula seu Planeta, atque adeò ad pituitam ab-stergendam adhiberi non conveniat.

L. Gavantus *l. c. lit. L.* infra cubitum ligari vult Manipulum; sed quia sic perpetuum foret periculum, ne decidat & præterea multùm impediret Sacerdotem in suis functionibus, rectiùs à plerisque supra cubitum ligatur. Dum ve-tum induit, interea dicit: *Merear, Domine, portare Manipulum fletus & doloris, ut cum exultatione recipiam mercedem laboris.*

VIII. Deinde ambabus manibus accipiens Stola-m, *m.* simili modo *n.* deosculatur, & imponit medium ejus collo, *o.* ac transversando eam ante-pectus in modum Crucis, ducit *p.* partem à sinistro humero pendentem ad dexteram, & partem à dex-tro humero pendentem ad sinistram, sicque utram-que partem Stolæ extremitatibus Cinguli hinc inde ipsi cingulo conjungit. *q.*

M. A Græco *σολή*, id est, indumentum dictam; quam alij Orarium cum Ordine Romano vocant, eò quòd proprium Concionatorum sit ornamentum & habitus.

N. Id est, in medio, ubi Crux cernitur.

O. Ita ut, quàm fieri potest, proximè sit adstricta collo, nam

nam remotius eam conjunctam habere, Episcoporum est proprium, teste Gavanto l. c. tit. N.

P. Sic ut prius incipiat partem sinistram ad dextram latus attrahere, ut dextra pars supra sinistram ponatur.

Q. Inferendo videlicet extremas partes Cinguli liberè pendentis illi parti cinguli, quâ cingitur exterior pars Stolæ dextro lateri proxima. Dum verò dicto modo Stolam induit, interea sequentem Orationem dicit.

Redde mihi Stolam immortalitatis, quam perdidisti in pravatione primi Parentis; & quamvis indignus accedo ad tuum sacrum Mysterium, merear tamen gaudium sempiternum.

IX. Postremò Sacerdos accipit Planetam. r.

R. Seu Casulam, ut communiter cum Ordine Romano vocatur; cujus tamen utriusque appellationis nulla solida causa affertur à Rubricistis. Non præcipitur autem, ut caput hîc inclinaret, sicut in Alba induenda facere jussus est, quia Casula aptius illi applicatur, si erectus stet; Alba verò, nisi se parùm inclinet, non tam facilè ipsi admoventur. Dum induit Planetam, sequentem dicit Orationem.

Domine, qui dixisti, iugum meum suave est, & onus meum leve; fac, ut istud portare sic valeam, quòd consequar tuam gratiam.

Porro de necessitate harum vestium sequentes doctrinas probabiliter tradunt Authores. 1. Possè has vestes etiam ex prophanis Mulierum vestibus confici, uti Suar. Palaus, Tamb. apud Busenb. l. 6. tr. 3. c. 3. dub. 5. n. 3. concedunt. 2. Debere omnes esse ab Episcopo, vel alio privilegium habente benedictas. 3. Peccatum esse mortale, si sine omnibus his vestibus (extra casum, quo mors aut aliud gravissimum damnum non cedens in contemptum Religionis immineret) quis celebraret; ita enim, teste P. Gobat n. 193. omnes Doctores sentiunt; imò Tambur. l. 1. c. 5. §. 1. in nullo simpliciter casu sine omni veste sacra celebrari posse contendit. 4. Per accidens in gravi necessitate licitè sine aliqua ex his vestibus, v. g. sine Stola, aut Manipulo celebrari, uti P. Gobat n. 194. & Layman. l. 4. tr. 5. c. 6. docent; similem autem causam gravem judicant illi esse, si v. g. grave murmur, aut scandalum Populi timendum, aut infirmus communicandus sit, non autem, si præcisè præcepto Ecclesiæ

de au-

de audienda Missa, aut Regulæ vel Fundationi Beneficij satisfaciendum sit. Verùm Tamburinus l. 1. c. 3. §. 1. n. 3. q. 5. concedit, licitum esse sine una è minoribus vestibus, v. g. Cingulo aut Manipulo celebrare, præcisè ob fervorem devotionis, necessitatem audiendi Sacri, acquisitionem Stipendij, si non sit dives Sacerdos. 5. Quando deest Cingulum, posse illius loco Stola accipi; aut, si Stola desit, Manipulum pro Stola usurpari, uti P. Gobat & Laym. ll. cc. concedunt.

TITULUS II.

DE INGRESSU SACERDOTIS
AD ALTARE.

I. **S**acerdos omnibus Paramentis indutus, accipit manu sinistrâ Calicem, ut suprâ præparatum, s. quem portat elevatum ante pectus, bursam manu dextra super Calice tenens, t. & factâ reverentiâ u. Cruci vel imagini illi, x. quæ in Sacristia erit, capite cooperto accedit ad Altare, Ministro cum Missali, & aliis ad celebrandum necessariis. y. (nisi antè fuerint præparata) præcedente, superpelliceum induto; z. procedit autem oculis demissis, incessu gravi, erecto corpore. Si verò contigerit eum transire ante Altare majus, capite cooperto faciat ad illud reverentiam. a. Si ante locum Sacramenti, genuflectat. b. Si ante Altare, ubi celebratur Missa, in qua elevatur, vel tunc ministratur Sacramentum c. similiter genuflectat, & detecto capite illud adoret, nec antè surgat, quàm Celebrans deposuerit Calicem super Corporale. d.

s. Qui, si remotior sit à loco, ubi stat Sacerdos Celebraturus, juxta praxin illorû, qui vestium Sacrarû integritati consulere volunt, eundem accipit, & in mensa, ex qua Paramenta accipiebat, collocat antè, quam Casulam induat, ne, si post eam acceptam primùm Calicem arripiat, Casulam loco Paramentorum affricans corrumpat.

T. Com-

T. Communis consuetudo habet, ut strophium munda-
 dum pro detergendis aut purgandis, si opus est, naribus supra
 bursam collocetur; quæ vel ex eo capite tolerari facilius po-
 test, quòd olim, ut supra insinuatum est, Manipulus eum in
 finem fuerit adhibitus. Alij tamen, ne Strophium tale su-
 per Altare (in quo nihil ad Sacrificium non pertinens collo-
 cari deberet) ponere cogantur, illud explicatum sub Casula
 ex Cingulo suspendunt, ut, si necessitas exigat, servire possit,
 quod ijs maximè suadendum, qui catarrho aut pithuita la-
 borant, atque adeò strophium non parùm fœdant, & commu-
 culant, ut non deceat illa super Altare ponere.

V. Profundâ intellige, quod semper observandum est,
 quando Cruci fit reverentia.

X. Unde curandum est, ut semper in Pariete loco Para-
 mentorum opposito Crux aliqua vel imago suspendatur.

Y. Puta urceolis, mantili pro extergendis manibus, ce-
 reis &c. quæ tamen omnia prius in Altari rectius collocantur.

Z. Quod maioris honestatis causâ omnino decet fieri; si
 tamen commodè haberi non possit, aut alia rationabilis cau-
 sa suadeat non adhibendum esse, poterit Minister in ordina-
 rio vestitu ministrare, sicut in Hispania passim etiam Magni
 Domini ministrant.

A. Iterum profundam intellige, cum ordinariè ibi Crux
 etiam exposita prosteret, cui semper, ut supra dictum, profun-
 da reverentia facienda est.

B. Unicum scilicet, quod tamen dum flectit, communior
 praxis habet, ut caput detegatur, quod nostræ Germaniæ
 specialiter à Sede Romana concessum est, ob Hæreticos &
 alios, qui scandalizari possent, si Sacerdos ante Venerabile
 transeuntes, & caput non aperientes viderent.

C. Per hoc verbum *Ministratur*, videtur sat clarè signi-
 ficari, utrumque genuflectendum esse, quando Celebrans
 Communionem distribuit sub Sacro; alioqui enim frustra-
 neum esset illud verbum *Ministratur*; sed hoc ad summum
 intelligi potest, quando uni tantum vel alteri Personæ Sacra-
 mentum ministratur; si enim longior foret Communio, uti-
 que hæc Rubrica non exigeret continuari genuflexionem
 usque ad finem illius.

D. Gavantus p. 2. tit. 2. lit. E. putat, Sacerdotem, si ante
 Altare,

Altare, in quo exposita sit Reliquia insignis illius Sancti, de quo fit Festum, transeat, etiam aperiendum caput, & profundam inclinationem faciendam esse; sed, si Rubricæ ipsi SS. Sacramento negant aptionem capitis, quantò magis talibus Reliquijs negabunt? sufficeret ergo in tali casu inclinatio profunda, exceptis ijs locis, in quibus etiam ipsi SS. Sacramento caput detegitur, in his enim hæc Cæremonia etiam Reliquijs dictis exhiberi posset.

II. Cùm pervenerit ad Altare, stans ante illius infimum gradum, caput detegit, birretum Ministro porrigit, & Altari seu imagini Crucifixi desuper positæ profundè inclinat. Si autem in eo *e.* sit Tabernaculum sanctissimi Sacramenti, genuflectens debitam facit reverentiam. Tunc ascendit ad medium Altaris, ibi ad cornu Evangelij sistit Calicem, extrahit Corporale de Bursa, quod extendit *f.* in medio Altaris, & super illud Calicem velo cooperatum collocat. *g.* Bursam autem ad cornu Evangelij. *h.* Si in Altari Paramenta accepit, hoc idem facit, antequam descendat ab Altari, *i.* ut Missam inchoet.

E. Unde, si ad latus in Pariete sit SS. Sacramentum, non debet tunc illi fieri genuflexio, ut aliqui non bene faciunt, sed Altari, quia non ad Sacramentum, sed ad Altare in tali casu accedit.

F. Ita, ut ora Corporalis oram Altaris tangat. Quòd si Corporale, ut plerumque fit, Cruce in aliqua parte mediæ extremitatis signatū sit, convenit illā partē oræ Altaris obverti, ut monet Gavantus p. 2. tit. 2. lit. 1. ex Actis Mediolanensibus.

G. Quia, cùm Calix Mysterium Passionis repræsentet, decet illum abscondi, donec ad initium Offertorij illud Mysterium repræsentari incipiat.

H. Quod, sicut alia pleraque in Missa, dextrâ manu, reverentiæ causâ fieri convenit.

I. Nisi antè, quàm Paramenta acceperit, id fecerit, ut multi facere solent.

III. Col-

III. Collocato Calice *k.* in Altari, accedit ad cornu Epistolæ, *l.* Missale super cussino *m.* aperit, reperit Missam, & signacula suis locis accommodat. *n.* Deinde rediens ad medium Altaris, facit primùm Cruci reverentiâ, *o.* vertens se ad cornu Epistolæ, *p.* descendit ad infimum gradum Altaris, ut ibi faciat Confessionem.

K. Quod ita facit, ut manu sinistra sub velo Calicem apprehendat, & non velum cum Calice, ne velum in plicis comprimatur.

L. Ita tamen, ut priùs profundam reverentiam faciat Cruci, ut monet Gavantus ex libello Cærem. Missæ edito Romæ 1628. & meritò, quia, sicut SS. Sacramento exposito fit genuflexio, quoties accedit, vel recedit à medio, ita Cruci quoque in simili casu profunda saltem reverentia facienda est.

M. Vel pulpito, quod alicubi pro cussino adhibetur, neque enim hic cussinus determinatè adhibendus præscribitur, sed potiùs ex communiore praxi usurpatus supponitur.

N. Cùm hoc ipsum jam suprâ Rubricæ fieri præceperint antè, quàm Sacramenta acciperet Sacerdos, videtur hinc supervacanea esse signaculorum dispositio; sed dici fortè possent, Rubricam suprâ supposuisse, quòd signacula ita sint disponenda, ut omnia ad imam oram Missalis, & intra illud secundùm superiores partes clausa dependeant; hinc verò ad laterus extrahantur, ut citiùs & faciliùs à reliquis signaculis dignosci, locique signati reperiri queant.

O. Aliqui hinc ante descensum intentionem faciunt non nihil subsistentes, quod non videtur esse contra Rubricas, modò postea descensuri iterum reverentiam Cruci faciant.

P. Quod semper facit, quoties se vertit, eò quòd dextrum latus sit honestiùs, atque adeò ad illud quoque priùs confessionem fieri conveniat.

IV. In Missa solemnè Missale apertum super Altare, Calix verò & alia necessaria præparentur in Credentia *q.* cooperta linteo, antequam Sacerdos veniat ad Altare. Ipse autem *r.* procedit cum Dia-

cono & Subdiacono, qui capite cooperto simul cum eo tenent manus junctas ante pectus. Acolythy. s. verò ante eos deferunt candelabrum candelis accensis, quæ deinde collocantur t. super Credentia, & cum pervenerit ad infimum gradum Altaris, ibi medius inter Diaconum à dextris, & Subdiaconum à sinistris, antequam ascendat ad Altare, facit cum ipsis (ut infra) Confessionem.

Q. Id est, in mensa brevi, demissa, simplice à latere Epistolæ posita, sine gradibus, sine Cruce vel imaginibus, cooperta linteo usque ad terram undequaque pendente, uti Cætem. Episc. l. 1. c. 12. describit. Per necessaria autem, quæ ibi poni jubentur, intelligantur Missale unum vel duo pro Sacerdote & Ministris, Velum longum pro Subdiacono, Pelvicula cum urceolis & manutergio, Calix cum Purificatorio, Hostia in Patena, Palla, Velo, Bursa, Corporali. Calix autem erit in medio Credentiæ, cætera hinc inde.

R. Ita tamen, ut, antequam è Sacristia exeat, capite aperto imponat incensum in thuribulum, ministrante Diacono naviculam, & Thuriferario thuribulum, cum benedictione, eo prorsus modo, qui aliàs adhiberi consuevit.

S. Acolythy, seu latine Ceroferrarij, quantum fieri potest, pares sint in statura, ut candelabra sint æqualia in motu; sed & sic eadem portent, ut à dextra parte incedens, dextram modo medij candelabri, & sinistram pedi ejusdem apponat; contrarium verò faciat, qui à sinistris incedit.

T. Gavantus p. 2. tit. 2. lit. B. vult eas in anterioribus Credentiæ cornibus collocari, tum ut sit differentia inter hæc & Altaris candelabra; tum ut ad usum magis expedita sint Acolythis.

TITULUS III.

DE PRINCIPIO MISSÆ, ET CONFES- SIONE FACIENDA.

I. Sacerdos, cum primùm descenderit sub u. infimum gradum Altaris, convertit se x. ad ipsum

ipsum Altare, ubi stans in medio, junctis manibus ante pectus, extensis & junctis pariter digitis, *z.* pollice dextro super sinistram posito in modum Crucis (quod semper servatur, quando junguntur manus, præterquam post consecrationem *a.*) detecto capite *b.* factâ prius Cruci vel Altari profundâ reverentiâ, vel, si in eo sit Tabernaculum SS. Sacramenti, factâ genuflexione erectus incipit Missam.

V. Id est, ante infimum gradum.

X. A dextro latere incipiens.

Z. Contra quam Rubricam multi peccant, maximè dum pollicem à reliquis digitis disjunctum tenent.

A. Ubi, licet priores duo digiti quoad superiores articulos separentur à reliquis, posteriores tamen tres conjuncti extensi manere debent.

B. Non apparet satis ratio, cur Rubricæ hîc moneant detecto capite faciendam Confessionem, cum antè jam habeat Celebrans detectum caput, quando ad infimum gradum ascendit.

III. Stans igitur Celebrans ante infimum gradum *c.* Altaris, ut suprâ, producens manu dextra à fronte ad pectus signum Crucis dicit intelligibiliter voce: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.* Et postquam id dixerit, non debet advertere quemcunque in alio Altari Celebrantem, etiam si Sacramentum eleverit, sed continuatè proseguit Missam suam usque ad finem. Quod item observatur in Missa solemnî *e.* & simul etiam à Ministris.

C. Sive in plano Capellæ, ut aliqui vocant.

D. Conjunctis & extensis digitis, ut numero sequenti dicitur.

E. Quod intelligendum videtur, si ipsam Missam profatur; non autem, si sub Hymno Angelico vel Symbolo se deat, tunc enim, si in propinquo aliquo Altari signum elevationem daretur, decere videtur, ut caput saltem Ministris aperiat, sicut de facto ab aliquibus practicatur.

F. Gavantus *lit. P.* de Paratis duntaxat Ministris, per quos Assistens, Diaconus, & Subdiaconus intelliguntur, interpretatur hunc dextrum; Verum praxis ferè contrarium habet, ut scilicet etiam minores Ministri rationem non habeant aliorum Sacrorum, cum Rubrica indefinitè loquatur.

III. Cum seipsum signat, semper sinistram ponit infra pectus *g.* in alijs benedictionibus, cum est ad Altare *h.* & benedicit Oblata, aut aliquid aliud, ponit eam super Altare, nisi aliter notetur. *i.* Seipsum benedicens vertit ad se palmam manus dextræ, & omnibus illius digitis junctis & extensis, fronte ad pectus, & ab humero sinistro ad dextrum signum Crucis format. Si verò alios, vel rem aliquam benedicit, parvum digitum vertit ei, cui benedicit, ac benedicendo totam manum dextram extendit, omnibus illius digitis pariter junctis & extensis, quod in omni benedictione observatur.

G. Ita, ut quemadmodum Gavantus *p. 2. tit. 3. lit. Q.* admonet, sinistra manus sit extra terminos Crucis à dextra impressæ, sed tamen supra Cingulum eam ponat.

H. Intellige, quando faciem Altari obvertit; nam cum tergum ei obvertit, aliosque benedicit in fine Missæ, utique manum Altari imponere non potest, sed pectori applicanda debet.

L. Uti notatur, quando seipsum Calice & Hostiâ mox sumendis signat, tunc enim non pectori, sed Altari manum imponere jubetur.

IV. Postquam dixerit: *In nomine Patris &* ut suprâ jungens iterum manus ante pectus pronunciat clarâ voce Antiphonam: *Introibo ad Altare DEI:* Minister verò retrò post eum *k.* ad sinistram genuflexus (& in Missa solemni Ministri hinc instantes prosequuntur: *Ad DEVM, qui letificat Inventionem meam:* Deinde Sacerdos eodem modo stat incipit, & prosequitur cum Ministro vel Ministris

alternatim Psalmum *Judica me* usque ad finem cum *Gloria Patri*. Quo finito repetit Antiphonam *Introibo* cum Ministris, ut supra. Qui Psalmus nunquam prætermittitur, nisi in Missis Defunctorum, & in Missis de Tempore *k.* à Dominica Passionis exclusivè usque ad Sabbatum sanctum exclusivè, *l.* in quibus semel tantum dicta Antiphona *Introibo* cum Ministris, ut supra, Sacerdos statim subjungit Versum *Adjutorium nostrum* &c. ut in fine. Cùm in fine Psalmi dicit: *Gloria Patri* &c. caput Cruci inclinat.

K. Quia, ut Gavantus p. 2. tit. 3. lit. V. notat, hic Psalmus lætitiã significat, quæ non convenit Missis Defunctorum & Tempori Passionis.

L. Unde si Missæ de Festis aut Votivæ, etiam de Passione Christi aut Cruce, hoc tempore legendæ sunt, non omittendus est hic Psalmus, ut notat Gavantus p. 2. tit. 3. lit. V.

V. Repetitã Antiphonã *Introibo* dextra manu producens signum Crucis à fronte ad pectus dicit Versum: *Adjutorium nostrum in nomine Domini. Qui fecit Cælum & Terram.* Deinde Altari se profundè inclinans, junctis manibus dicit *Confiteor* m. ut in ordine Missæ, & prosequitur eodem modo stans inclinatus, donec à Ministro vel Ministris dictum sit *Misereatur*. Cùm incipitur à Ministris *Confiteor*, se erigit. Cùm dicit *mea culpa* ter pectus dextrã manu *n.* percutit, sinistrã infra pectus posita. *o.*

M. Aliqui hinc Patronos Diocesis, vel Templi, vel Ordinis interferunt, quod tamen Pius V. fieri prohibuit, nisi consuetudo alicubi præscripserit.

N. Id est, digitis omnibus in unum acumen contractis, non autem pugno manûs.

O. Quando dicit *Misereatur vestri*, illa verba dicit, etiam si unicum tantum Ministrum habeat.

VI. Si est coram Pontifice, Cardinali, Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo in eorum Provincia, Civitate, vel Diocesi constitutis, ubi dicit *Vobis Fratres*, dicat *Tibi Pater*. p. Similiter in fine, ubi dicit *Vos Fratres*, dicat *Te Pater*, quod dicens Summo Pontifici genuflectit, aliis Prælati profundè se inclinat.

P. Aliqui dicunt Reverendissime Pater, sed quia Rubrica non meminit hujus Tituli, nec ipsum etiam Cæremoniale Episcoporum, rectiùs omitti videtur illud Epitheton.

VII. Cùm Minister, & qui interfunt (etiamsi ibi fuerit summus Pontifex) respondent *Confiteor*, dicunt *Tibi Pater*, q. & *Te Pater*, aliquantulum conversi ad Celebrantem. r.

Q. Si plures adessent Prælati tales æquales, Gavantus tit. 4. p. 2. n. 9. dicit, usum obtinuisse, ut dicatur *Vobis Fratres*.

R. Qualem tamen conversionem non facit Celebrans ad Ministrum, quando ipse dicit, *Et vobis Fratres*, nisi Ministri tales sint Parati, id est, Diaconus & Subdiaconus.

VIII. Facta à circumstantibus Confessione, Celebrans stans respondet *Misereatur vestri &c.* Deinde producens manu dextra à fronte ad pectus signum Crucis dicit *Indulgentiam*. (Et si est Episcopus, accipit Manipulum, osculando illum in medio.) Et stans inclinatus s. junctis manibus profertur: *DEVS, tu conversus*, & quæ sequuntur in ordine Missæ, clara voce usque ad Orationem *Aufer à nobis*. Et cùm dicit *Oremus*, extendit, & jungit manus. t.

s. Humerorum intellige inclinationem, quæ semper intelligitur, quando vox profundè non additur.

T. Sat multi, cùm dicunt *Oremus*, manus demittunt, iterùmque in altum elevant, quod est expressè contra hanc Rubricam, ut quæ tantùm extendi, iterùmque jungi vult manus.

IX. Et tunc si coram Summo Pontifice aut alijs Prælatiſ, ut ſuprà, celebret, facta Summo Pontifici genuflexione, u. alijs Prælatiſ profunda inclinatione x. accedit ad medium Altariſ ante infimum gradum, & ibi incipit ſecretò *Aufer à nobiſ*, ut in ordine Miſſæ.

v. Ob ſummam dignitatem eidem ut Chriſti Vicario competentem.

X. Unde non bene faciunt, qui coram ejuſmodi Prælatiſ modicam genuflexionem faciunt; licet fortè ob conſuetudinem tolerari poſſit.

TITULUS IV.

DE INTROITU, KYRIE ELEISON, ET GLORIA IN EXCELSIS.

I. **D**Um dicit *Aufer à nobiſ* Celebrans, junctiſ manibuſ aſcendit ad medium Altariſ, & ibi inclinatus, manibuſque item junctiſ ſuper eo poſitiſ, & ita, ut digiti parvi duntaxat frontem ſeu medium anterioriſ partiſ tabulæ, ſeu menſæ Altariſ tangant, reſiduo manuum inter Altare & ſe retento, pollice dextro ſuper ſiniſtrum in modum Crucis poſito (quæ omnia ſemper y. obſervantur, cum manus junctæ ſuper Altare ponuntur) ſecretò dicit *Oramus, te Domine*, & cum dicit *Quorum Reliquiæ hîc ſunt*, oſculatur Altare in medio z. manibuſ extenſiſ æqualiter hinc inde ſuper eo poſitiſ, quod ſemper ſervatur, quando oſculatur Altare: ſed poſt Conſecrationem polliceſ ab indicibuſ non diſjunctuntur. In omni etiam deoſculatione ſive Altariſ, ſive Libri, ſive alteriuſ rei, non produciſ ſignum Crucis pollice, vel manu ſuper id, quod oſculandum eſt.

x. Quæ

Y. Quæ particula *Semper* bene notanda est contra eos, qui post Consecrationem totas manus super Altare ponunt, ita ut parvi digiti supra ipsum Corporale ponantur, quod facere se ajunt, ne, si particula aliqua è digitis laberetur, in terram decideret. Sed hæc praxis, ut ex dicta particula colligitur, est manifestè huic Rubricæ contraria, cujus Authores utique bene sciverunt, manus post Consecrationem supra Altare ponendas esse, ergo, si ibi voluissent, parvos digitos supra Corporale ponendos esse, non debuissent dicere in Parenthesi, *quod semper faciendum est, cum manus junctæ super Altare ponuntur*: bene ergo sciebant, hoc periculum timendum non esse, cum ideo pollices & indices conjuncti teneantur, ne particula decidat; alioqui sanè etiam cavere debuissent, ne Celebrans post Consecrationem Cruce se signaret, ne fortè, si particula tunc ex digitis conjunctis decideret, in terram laberetur.

II. Osculato Altari accedit *z.* ad cornu ejus sinistrum, id est, Epistolæ: ubi stans versùs Altare, & producens à fronte ad pectus signum Crucis, *a.* incipit intelligibili voce Introitum Missæ *b.* & prosequitur junctis manibus. Cùm dicit *Gloria Patri*, tenens junctas manus, caput *c.* inclinat versùs Crucem. Cùm repetit Introitum, non signat se, ut priùs: & eò repetito, junctis manibus ante pectus, accedit ad medium Altaris, ubi stans *d.* versùs illud similiter junctis manibus, dicit eadem voce *e.* ter *Kyrie eleison*, alternatim cum Ministris. Si Minister, vel, qui intersunt, non respondeat, ipse solus novies dicit.

Z. Unde tunc, postquam se erexit, non opus est iterum Cruci se inclinare, cùm priùs inclinatus jam fuerit.

A. Quod, teste Gavanto p. 2. tit. 4. lit. H. ideo nunc facit, quia hîc propriè fit initium Missæ, atque adeò decet, ut per signum Crucis inchoetur. Sed cur non etiam in Missis Defunctorum seipsum Cruce signat Sacerdos? Respondet Gavantus tit. 13. lit. P. id tunc super librum fieri, quia hîc

quasi Defunctos repræsentat, quibus benedictionem potius, quàm sibi in tali Missa dare convenit.

B. Qualem infrà exempli gratia ex Festo SS. Trinitatis, de qua frequenter Neomystræ primam suam Missam dicere vel cantare solent, cum tota illa Missa huic Instructioni inferam, ut Opus Missali ad exercendos sese in Ritibus addiscendis non habeant.

C. Non corpus, aut humeros, ut multi non bene faciunt.

D. Ergo non debet illaudabilem aliquorum consuetudinem sequi, qui sub ipso accessu ad Altare jam illa Kyrie eleison dicere incipiunt.

III. Dicto ultimo Kyrie eleison, Sacerdos stans in medio Altaris, & manus extendens, elevansque e, usque ad humeros (quod in omni elevatione manuum observatur) voce prædicta *f.* incipit, si dicendum sit *Gloria in excelsis*. Cum dicit *DEO*, jungens manus caput Cruci inclinat: quo erecto stans junctis manibus ante pectus, prosequitur usque ad finem. Cum dicit *Adoramus te, Gratias agimus tibi, & IESU g. Christe, suscipe deprecationem, & iterum IESU Christe*, caput Cruci inclinat. Cum dicit in fine *Cum Sancto Spiritu* seipsum fronte ad pectus signat, interim absolvens *In Gloria DEI Patris. Amen.*

E. Non ergo in profundum deprimens, & postea iterum elevans, ut aliqui imperitè faciunt.

F. Id est, alta & intelligibili.

G. Ad quod nomen paulò profundius, quàm ad reliquorum Sanctorum aut alia Nomina hîc expressa caput inclinandum est.

IV. In Missa solemnî Sacerdos facta Confessione ascendit cum Ministris *h.* ad medium Altaris, ubi dicto *Oramus te Domine*, & osculato Altari, ponit incensum in thuribulum, Ministrante Diacono *i.* naviculam, & Thuriferario thuribulum. Diaconus

nus

nus parùm inclinatus versùs Celebrantem dicit: *Benedicite Pater Reverende, & osculatur cochlear, & manum Celebrantis, antè & pòst. Celebrans ter incensum ponit in thuribulum i. dicens interim: Ab illo benedicaris, in cuius honore cremaberis: & deposito cochleari producens manu dextra signum Crucis super thus in thuribulo illud benedicit.*

H. Ita, ut quemadmodum Gavantus hìc *lit. Q.* monet, Diaconus sinistra manu, Subdiaconus dextra, vestem anteriorem Celebrantis paululùm elevent; quod tamen à paucis observatur.

I. Ita autem imponit incensum, ut manum sinistram interea pectori admoveat, & ipsa etiam verba benedictionis in singulas impositiones thuris dispense.

V. Postea Diaconus, dimissâ naviculâ, accipit thuribulum, & dat Celebranti, osculatâ priùs catenularum summitate, & manu illius dextra. Qui factâ Cruci reverentiâ, incensat Altare ter ducens *k.* thuribulum æquali distantia, prout distribuuntur candelabra *l.* à medio ejus usque ad cornu Epistolæ: ubi demissâ manu thurificat illius postremam partem inferiorem, mox superiorem, bis *m.* ducto thuribulo; & conversus ad Altare, elevans manum incensat eius planitiem, seu mensam in parte anteriori, ter ducens thuribulum *n.* usque ad medium, ubi factâ Cruci reverentiâ, procedendo thurificat aliud latus Altaris triplici ductu usque ad cornu Evangelij, & pariter incensata inferiori & superiori parte ipsius cornu Evangelij duplici ductu, adhuc stans ibidem *o.* elevans thuribulum ter incensat superiorem tabulæ partem versùs medium Altaris, ut fecit in cornu Epistolæ *p.* deinde manu aliquantulùm demissa incensat anteriorem ejus partem seu

frontem ter ducens thuribulum, dum procedit à cornu Evangelij usque ad medium Altaris, & factâ Cruci reverentiâ incensat similiter triplici ductu reliquam partem anteriorem usque ad cornu Epistolæ: ubi reddito thuribulo ipsi Diacono, ab eo ipse solus incensatur.

K. Simplici ductu, non duplicato, ut nonnulli perperam faciunt.

L. Ubi bene notandum ex Gavanto p. 2. tit. 4. *lit. C.* in hoc casu non ipsa candelabra, sed posteriorem partem Altaris, in qua sunt candelabra, incensari, unde si vel pauciora, quàm sex adsunt, vel certè ultra cornu Evangelij & Epistolæ sunt collocata, uti interdum contingit, thurificatio non juxta situm candelabrorum, sed juxta eum situm, qui observaretur, quando candelabra tria in quovis cornu Altaris ordinario modo essent disposita.

M. Non quasi pars quævis ductu bino thurificanda, sed quod utraque pars collectivè accepta bino ductu incensanda sit.

N. Ita, ut per modum semicirculi peragatur ea incensatio, in cornu Epistolæ quidem à dextra parte inchoando semicirculum, in cornu Evangelij autem à sinistra parte eundem incipiendo.

O. Ut non retrocedere debeat ad incensationem anterioris partis peragendam.

P. Ita tamen, ut à sinistra parte ductus incensationis inchoet.

VI. Si verò in Altari fuerint Reliquiæ seu Imagines Sanctorum *q.* incensata Cruce, & factâ ei reverentiâ, antequam discedat à medio Altaris, primum incensat eas, quæ à dextris sunt, id est, ex parte Evangelij *r.* propè Crucem bis *s.* ducens thuribulum, & iterum factâ Cruci reverentiâ, similiter incensat bis alias, quæ à sinistris sunt, hoc est, à parte Epistolæ: deinde profequitur incensationem Altaris, ut suprâ, ter ducens thuribulum in unoquoque

que latere, etiamsi in eo plures essent Reliquiæ vel Imagines, seu etiam plura vel pauciora candelabra.

R. Id est, Statuæ Sanctorum, ait Gavantus p. 2. tit. 4. lit. F. non pictæ imagines in pariete; sed quid si pictæ ejusmodi imagines sint ligneis receptaculis inclusæ, aut Cereæ Sacri duntaxat ligno affabrè elaborato aut argenteis vasculis sint ornati, numquid incensari debebunt? Negare videtur Gavantus, nisi per Parietem intelligat alas ipsius Altaris magni; sed ego, salvo meliori judicio, judico, omnino tales imagines supra Altare stantes esse incensandas; tum quia Rubrica hæc expressè, & absque discrimine dicit, Imagines esse incensandas; tum quia Imagines, cum sint loco Sanctorum substitutæ, omnino etiam simili cultu cum Reliquiis sunt dignæ.

S. Iterum intellige bino simplici ductu, unde si una tantum statua in Altari staret, duplex iste ductus perinde faciendus esset, ac si duæ adessent.

VII. Si in Altari fuerit Tabernaculum sanctissimi Sacramenti, accepto thuribulo, antequam incipiat incensationem, genuflectit; t. quod item facit, quotiescunque transit, u. ante medium Altaris.

T. Quo in casu, non amplius Cruci caput inclinatur, quia jam majorem reverentiam Cruci simul & Sacramento fecerat.

V. Non autem, quando recedit à medio, quia non omnino recedit ab Altari. Sufficit ergo, quòd in eo casu profundam Cruci reverentiam faciat.

VIII. Diaconus & Subdiaconus hinc inde assistunt x. Celebranti, dum incensat, &, cum transeunt ante Crucem, semper genuflectunt. y. Deinde Celebrans Diacono à dextris ejus, Subdiacono à dextris Diaconi stantibus in cornu Epistolæ legit Introitum, z. & Kyrie eleison. Cùm verò intonat Hymnum *Gloria in excelsis DEO*, Diaconus & Subdiaconus unus post alium a. stant à tergo Celebrantis

tis

ris: postea ascendunt *b.* ad Altare, & hinc inde, Diaconus à dextris, & Subdiaconus à sinistris, cum Celebrante Hymnum submissa voce prosequuntur usque ad finem. *c.* Quod etiam servatur, cum dicitur *Credo*, & cum dicitur *Dominus vobiscum*, Oratio, Præfatio, & *Pater noster*, Diaconus & Subdiaconus similiter stant unus post alterum.

X. Et eam partem Planetæ, quæ est circa brachia, parùm elevant, ne in incensatione eum impediatur; alteram verò manum interea pectori admovent.

Y. Etiam si ipse Celebrans solummodò caput inclinet; quod, uti Gavantus p. 2. tit. 4. *lit. N.* monet, semper faciunt, cum Cruci reverentiam faciunt.

Z. Ita tamen, ut Introitum solus legat, novem Kyrie electionem verò cum Ministris alternatim dicat.

A. Diaconus scilicet in proximo gradu post Celebrantem, & Subdiaconus in proximo post Diaconum, aut in ipso plano, si non adsint tot gradus.

B. Factâ tamen prius genuflexione in suo loco, nullâ autem amplius, quando venerunt ad Celebrantem.

C. Inclinantes se, & facientes signum Crucis, sicut Celebrantem facere conspexerint.

TITULUS V.

DE ORATIONE.

I. **D**ICTO Hymno *Gloria in excelsis*, vel, si non dicendus sit, eo omisso, Celebrans osculatur Altare *d.* in medio, manibus hinc inde super eo, ut suprâ, extensis, tum illis ante pectus junctis, *e.* & demissis ad terram oculis, vertit se à sinistro latere ad dextrum *f.* versùs Populum, hoc est, per eam partem, quæ respicit cornu Epistolæ, & extendens ac jungens manus ante pectus, ut priùs, dicit voce prædicta *Dominus vobiscum* (vel, si sit Episcopus, *Pax vobis*, quod dicitur tantùm hoc loco, quando dictus est

est Hymnus *Gloria in excelsis*) *Et cum Spiritu tuo,*
 & junctis, ut prius, manibus, revertitur per eandem
 viam ad librum, ubi eas extendens & jungens ante
 pectus, caputque *g.* Cruci inclinans dicit *Oremus;*
 tum extendit manus, ita, ut palma unius manus re-
 spiciat alteram, & digitis simul junctis, quorum
 summitas humerorum altitudinem, distantiamque
 non excedat *h.* quod in omni extensione manuum
 ante pectus servatur. Stans autem, ut supra, exten-
 sis manibus dicit Orationem. Cùm dicit *Per Domi-*
num nostrum, jungit manus, *i.* easque junctas tenet
 usque ad finem. Si aliter concluditur Oratio, *Qui*
tecum, vel *Qui vivis,* cùm dicit *in Unitate,* jungit
 manus.

D. Et non ad latus, ut multi faciunt; unde, ut commo-
 dius hanc Cæremoniam perficere possit, Calicem velo coo-
 pertum nonnihil remotius ab Altaris extremâ orâ statuere
 debet.

E. Et in altum elevatis, ut semper faciendum est, quan-
 do manus tali modo gerere debet.

F. Quia, sicut dextra manus honestior censetur, ita idem
 quoque de latere dextro censendum, atque adeò initium con-
 versionis ex ea parte faciendum est.

G. Solum caput intellige, unde non bene faciunt multi,
 qui perinde ac alias, quando ante Crucem transeunt, vel ad
 eam accedunt, profundam reverentiam faciunt.

H. Unde colligitur, in altum elevatos digitos esse debe-
 re, & non in æquali cum palma altitudine constitutos, & quasi
 jacentes, ut multi faciunt. Sed & distantia manuum cum de-
 core observanda est, ita, ut neque nimis inter se distantes, ne-
 que tamen nimis etiam propinquæ sint invicem, sed medium
 observetur, quod quidem tunc facile præstabitur, si uterque
 cubitus bino lateri conjungatur.

I. Simul tamen caput inclinans eo modo, qui in sequente
 numero indicabitur.

II. Cùm nominatur **JESUS**, caput versùs Cru-
 cem

cem inclinatur, *k.* quod etiam facit, cum nominatur in Epistola. Et similiter ubicunque nomen B. MARIÆ, vel Sanctorum, de quibus dicitur Missa, vel fit Commemoratio. *l.* Item in Oratione pro Papa, quando nominatur *m.* semper caput inclinatur, non tamen versus Crucem. Si plures Orationes sunt dicendæ, idem in eis, in voce, *n.* extensione manuum, & capitis inclinatione, quod supra dictum est, observatur.

K. Quia, cum Crux sit imago Christi, rectè ad nomen JESUS caput versus Crucem inclinatur, aliquantò tamen profundius, quàm ad alia nomina, ut aliqui volunt.

L. Per Commemorationem hoc loco specialis intelligitur, & non illa, quæ in suffragiis, vel reliquo Missæ contextu fieri solet.

M. Puta, quando proprio nomine suo, non autem, quando Papæ aut Pontificis nomine exprimitur.

N. Nempe ut altiori voce dicantur in privatis Missis; in Solemnibus verò Officiis omnino canantur.

III. Si Altare sit ad Orientem versus Populum, Celebrans versa facie ad Populum non vertit humeros ad Altare, cum dicturus est *Dominus vobiscum*, *Orate Fratres*, *Ite Missa est*, vel daturus benedictionem, sed osculato Altari in medio, ibi expansis & junctis manibus, ut supra, salutat Populum, & dat benedictionem.

IV. In quatuor Temporibus, vel aliàs, quando dicendæ sunt plures Orationes cum Prophetijs, *o.* dicto *Kyrie eleison*, in medio Altaris revertitur ad cornu Epistolæ, ubi stans ante librum extensis & junctis ante pectus manibus, & caput Cruci inclinans dicit *Oremus*, *Flectamus genua*, illico manibus super Altare extensis, ut seipsum ad Altare sustineat, genua flectit, *p.* & sine mora surgens, eadem

voce

voce respondente Ministro *Levate*, manibus extensis dicit Orationem, ut supra, & in conclusione eas iungit. Dum autem legit Prophetias, tenet manus super librum vel Altare positas, ut mox dicetur de Epistola.

O. Uti fit in Sabbato sancto præcipuè.

P. Ita ut priùs illa verba: *Flectamus genua* proferat, & non sub ipsa genuflexione, ut aliqui faciunt.

III. In Missa solemni, cùm dicitur *Dominus vobiscum* & *Oratio* Diaconus & Subdiaconus stant retrò post Celebrantem, *Flectamus genua* dicitur à Diacono, à Subdiacono verò *Levate*, illo primùm genuflectente, hoc primùm surgente, Celebrans verò non genuflectit. q.

Q. Gavantus p. 2. tit. 5. litt. H. vult, ut etiam Ministri reliqui caput tantùm cum Sacerdote inclinent; sed praxis fere contrarium habet, & meritò; nec enim decens videtur, ut Diaconus & Subdiaconus velut primarij Ministri genuflectant, & non idem etiam minores Ministri faciant, maximè cùm in his ratio, propter quam Gavantus p. 1. tit. 17. n. 3. Celebrantem regulariter stare ait (nimirum quia Personam Christi ante Patrem stantis & ornantis repræsentat, uti ex Act. 17. cap. legitur) in his Ministris cessat.

TITULUS VI.

DE EPISTOLA, GRADUALI, ET ALIIS USQUE AD OFFERTORIUM.

I. DICTIS Orationibus, Celebrans positus super librum, vel super Altare manibus, ita, ut palmæ librum tangant, vel, ut placuerit, librum tenens r. legit Epistolam s. intelligibili voce, & respondetur à Ministro *DEO gratias*, t. & similiter eodem modo stans prosequitur Graduale, u. Alleluja, x. & Tractum, y. acsequentiam, z. si dicenda sint.

Instruct. I.

O

sint.

sint. Quibus dictis Celebrans, si privatim celebret, ipsemet, seu Minister portat librum Missalis ad alteram partem Altaris in cornu Evangelij, *a.* &, dum transit ante medium Altaris, caput Cruci inclinatur, *b.* & Missale sic locat, ut posterior pars libri respiciat ipsum cornu Altaris, & non ad parietem, sive ad partem ejus contra se directam. *c.*

R. Modò caveat, ne manibus interiora Missalis folia multùm contrectet; sic enim ob manuum interdum sudantium, vel alio modo fordidatarum fœces facilè & ipse liber fordidus efficeretur.

S. Epistola vocatur, non quòd verè semper ex Epistolis SS. Apostolorum sumatur. (nam etiam ex aliis libris veteris & novi Testamenti sumitur) sed quòd hoc ipso, quòd sit ex una parte Verbum DE I, & ex altera parte ad instructionem & exhortationem eorum, qui Missam legunt, vel audiunt, ordinetur, velut Epistola de cælo à DEO Missa agnoscat. Circa quam ulteriùs notandum est, non omnia verba ex S. Scriptura esse desumpta, sed initium semper, & interdum etiam finem ab Ecclesia duntaxat additum esse, ut convenientiùs inchoetur, aut claudatur Epistola. Hinc Epistolæ desumptæ ex S. Pauli Epistolis semper vox *Fratres*, & finis frequenter *in Christo IESU Domino nostro*. Si verò ex aliorum Apostolorum Epistolis sumatur, vox *Charissimi*; si autem ex Prophetis accipiatur, verba *In illo tempore* ab initio, & in fine non rarò verba *dicit Dominus Omnipotens* præponuntur, vel subjunguntur. Sed & illud bene notandum circa Epistolas, quòd, licet ex desumptæ sint ex libro Proverbiorum, Canticis, aut Ecclesiastico, nihilominus dicatur: *Lectio de Libro Sapientia*: eò quòd hi omnes Libri ex SS. Patrum antiquo usu *Sapientiales* dicantur.

T. Quod tamen *DEO gratias* omittitur imprimis in fine quintæ Lectionis Danielis in Sabbatis Quatuor Temporum, ne textus & sensus interrumpatur; & in fine Lectionum Ferie sextæ in Parasceve, & Sabbato sancto, quia illi sunt dies lætæ, atque adeò sicut à *Gloria Patri* & similibus modis festivioribus abstinetur, ita & hæc verba *DEO gratias* omitti conveniat.

V. GR

V. *Graduale* nihil aliud est, quàm certi quidam Versus ad DEVM & Sanctos vel laudandos, vel invocandos ordinati. Vocantur autem *Graduale*, quia juxta vel in ipsis gradibus Altaris olim cantabantur.

X. Per Alleluia hoc loco intelliguntur Versus quidam, qui Tempore Paschali, id est, à Dominica in Albis usque ad Sabbatum Pentecostes loco Gradualis dicuntur, & à duplici Alleluja inchoantur.

Y. *Tractus* nomine intelliguntur Versus quidam ad luctum significandum vel excitandum certis quibusdam diebus dici soliti; hinc quia tardiùs canuntur, & quasi trahuntur verba illius, *Tractus* à trahendo dicti sunt.

Z. *Sequentia* hoc loco significat Hymnum quendam, qui certis diebus Graduali subjungitur, & propterea fortè, quia sequitur *Graduale*, *Sequentia* vocatur, ut notat Gavancus p. 1. tit. 5. lit. Z.

A. Cornu Evangelij idem significat, ac pars illa Altaris, in qua Evangelium canitur, quæ ab antiquis Cornu vocabatur, quia est extrema pars, sicut olim extremæ partes Exercitûs Cornua vocabantur.

B. Ita tamen, ut non omittat profundam reverentiam, quæ semper Cruci facienda est.

C. Clariùs dici potest, ita locandum librum, ut Celebrantem obliquè stantem respiciat, eiq; ad legendum Evangelium sit idoneus.

II. Locato Missali in Altari Celebrans redit ad medium Altaris, *d.* ibique stans junctis manibus ante pectus, *e.* elevatisque ad DEVM, oculis, & statim demissis, tum profundè inclinatus dicit secretò *Munda cor meum & Iube Domine f. benedicere, Dominus sit in corde meo*, ut in Ordinario. Quibus dictis vadit ad librum Missalis, ubi stans versùs illum *g.* junctis manibus ante pectus dicit intelligibili voce *Dominus vobiscum. &c. Et cum Spiritu tuo.* Deinde pollice *h.* dextræ manus signo Crucis signat primò librum super principio Evangelij, quod est

lecturus, *i.* postea seipsum in fronte, ore, & pectore dicens *Sequentia vel Initium S. Evangelij &c. & Gloria tibi Domine.* Tum junctis iterum manibus ante pectus, stans ut supra prosequitur Evangelium usque ad finem. Quo finito Minister stans in cornu Epistolæ post infimum gradum Altaris responderet *Laus tibi Christe,* & Sacerdos elevans parumper librum, osculatur principium Evangelij dicens: *Per Evangelica dicta &c.* præterquam in Missis Defunctorum, & nisi celebret coram Summo Pontifice, Cardinali, & Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo in eorum Residentijs, *k.* quo casu defertur cuilibet *l.* prædictorum osculandus liber, & Celebrans tunc non osculatur illum, nec dicit *Per Evangelica dicta &c. m.* Cùm autem nominatur *JESUS,* caput versùs librum inclinat, & eodem modo versùs librum genuflectit, cùm in Evangelio est genuflectendum.

D. Ubi tamen, cùm statim profundè se inclinaturus sit, non opus est, aliam profundam reverentiam Cruci facere.

E. Non in Altari positus, uti multi contra Rubricas faciunt.

F. Cùm à DEO, non ab Homine benedictionem petat.

G. Unde non statim ad *Dominus vobiscum* inchoanda est Crucis formatio supra librum juxta morem nonnullorum omnia in Missa præproperè agentium.

H. Solo pollice intellige, non Indici juncto, & reliqua manu in longum extensa.

I. Dum signat librum Evangelij, sinistram manum libro apponere potest, ut vult Gavantus p. 2. tit. 6. *lit. N.* & alij.

K. Non autem Vicario Apostolico, neque Commendatario seu Procuratori Apostolico, uti S. Congregatio Rituum 17. Sept. 1611. decrevit; neque alijs in hac Rubrica non nominatis sine facultate Sedis Apostolicæ. Principibus autem magnis (non autem inferioribus Laicis) quando li-

ber

ber interdum defertur, id ex tolerantia potius, quàm Rubricarum præscripto contingit, uti Gavantus l. c. *lit. R.* ait, ubi etiam addit, in tali casu Celebrantem debere proprium suum librum osculari, atque adeò alium librum ad Principem pro osculo deferendum esse.

L. Cuilibet solitariè accepto intellige; si enim plures æquales fuerint, nulli ex illis, nec ipsi Celebranti osculandus liber offerri deberet; si verò plures inæquales adfuerint *Missa*, soli digniori deferendus foret, juxta Gavantum l. c.

M. Quia hæc verba sunt Osculantis propria, atque adeò ab illo solo, qui librum osculatur, proferenda sunt.

III. Dicto Evangelio, stans in medio Altari versùs Crucem *n.* elevans & extendens manus incipit (si dicendum sit) *Credo o.* Cùm dicit *in unum DEVM* jungit manus, *p.* & caput Cruci inclinatur, *q.* quo erecto stans ibidem junctis ante pectus manibus, ut priùs, prosequitur usque ad finem. Cùm dicit *IESVM Christum*, caput Cruci inclinatur. Cùm dicit *Et incarnatus est*, usque ad *Et Homo factus est* inclusivè genuflectit. Cùm dicit *Simul adoratur*, caput Cruci inclinatur. Cùm dicit *Et vitam venturi sæculi. Amen.* producit sibi manu dextra Crucis signum à fronte ad pectus. *r.*

N. Faciens tamen priùs Cruci profundam reverentiam ob accessum ad medium.

O. Quod Symbolum alioqui vocatur à Rubricis, eò quòd contineat omnes Fidei nostræ, aut potiores certè Articulos. Est autem hoc Symbolum non illud, quod Apostoli fecerunt, quòdque initio Ecclesiæ in *Missa* cantabatur: neque *Nicenum*, quod deinde juxta aliquos S. Marcus Successor S. Silvestri recitari jussit; sed *Constantinopolitanum*, cui tamen hæc verba *Filiòque procedit* jussu Concilij Toletani addita sunt, teste Gavanto p. 1. tit. 11. *lit. H.*

P. Non autem elevat, ut non pauci sine necessitate faciunt.

Q. Nisi fortè hæc verba pronunciet, dum Cruci alioqui profundam reverentiam facit.

R. Cru-

K. Crucis signum hîc formatur, ut quasi figillo Crucis Fidei totius Confessio firmetur, ut ait Gavantus p. 2. tit. 6. lit. T. ubi etiam addit ad verbum *Amen* manus iterum jungendas esse, sed cum Rubricæ id non præcipiant, potest sine scrupulo omitti.

IV. In Missa solemni Subdiaconus circa finem ultimæ Orationis accipit ambabus manibus librum Epistolarum s. deferens illum supra pectus t. & facta Altari genuflexione in medio, vadit ad partem Epistolæ u. contra Altare, & cantat Epistolam, quam etiam Celebrans interim submissa voce legit, assistente sibi Diacono à dextris, & item Graduale, Tractum &c. usque ad *Munda cor meum*. Epistolâ cantatâ, Subdiaconus factâ iterum genuflexione Altari in medio, redit ad Celebrantem x. & genuflexus y. osculatur ejus manum, & ab eo benedicitur z. præterquam in Missis Defunctorum.

S. Quem à Cæremoniaro, vel alio quopiam Ministro juxta cujusque Loci consuetudinem accipit.

T. Comitatus à Cæremoniaro ad sinistrum latus eunte, uti Cæremoniale Episcoporum l. i. c. 10. præscribit; aut certè à Substituto illius, uti alicubi consuetudo habet.

V. Ad cornu Altaris in Presbyterij plano, ut ait Gavantus p. 2. tit. 6. lit. X. nisi alicubi mos habeat, ut extra Presbyterij cancellos egrediatur, ibique Epistolam canter.

X. In gradu inferiore juxta Celebrantem, ut commodè illi manum ad osculum porrigere possit, unde Celebrans interea ibi absolutâ Epistolâ & Graduali exspectare debet.

Z. Post osculum manui porrectum, nihil dicendo.

V. Postea idem Subdiaconus accipit Missale Celebrantis, defert ad cornu Evangelij in Altare, a. & ibi ministrat b. Celebranti, qui in medio Altaris submissa voce dicto *Munda cor meum*, & deinde lecto Evangelio, quod in fine non osculatur, delato etiam per Diaconum libro Evangeliorum c. ad Al-

tare

tare, imponit incensum in thuribulum *d.* Postea
 Diaconus genuflectens ante Altare *e.* dicit *Munda*
cor meum, & accipiens librum Evangeliorum de Al-
 tari *f.* petit benedictionem à Celebrante similiter
 genuflexus in superiori gradu Altaris; & osculata
 illius manu *g.* præcedentibus Thuriferario, & duo-
 bus Acolythis cum Candelabris accensis de Creden-
 tia sumptis, vadit cum Subdiacono à sinistris ad lo-
 cum Evangelij contra Altare *h.* versùs Populum,
 ubi Subdiacono librum tenente, medio inter duos
 Acolyths tenentes Candelabra accensa dicit *Do-*
minus vobiscum junctis manibus. Cùm dicit *Sequen-*
tia, signat librum in principio Evangelij *i.* fron-
 tem, os, & pectus *k.* postea ter librum incensat,
 hoc est, in medio, à dextris, & à sinistris, *l.* & pro-
 sequitur Evangelium junctis manibus *m.* Interim
 Celebrans post datam Diacono benedictionem *n.*
 retrahens se ad cornu Epistolæ, ibi stat junctis ma-
 nibus, & cùm Diaconus dicit *Sequentia S. Evangelij*,
 Sacerdos etiam signat se *n.* & cùm nominatur *J E-*
SVS, caput inclinat versùs Altare *o.* Finito Evan-
 gelio Sacerdos osculatur librum à Subdiacono *p.*
 sibi delatum dicens *Per Evangelica dicta q.* & à Dia-
 cono *r.* incensatur. Si sit coram Prælato in sua Re-
 sidentia, liber defertur ad Prælatum, ut suprà, *s.* &
 ille incensatur, ut in Cæremoniali. *t.* Postea stans
 in medio Altari *u.* versùs ad Crucem incipit, si di-
 cendum sit, *Credo*, stantibus post eum Diacono, &
 Subdiacono, deinde *x.* ad Altare accedentibus, &
 cum eo prosequentibus, *y.* ut dictum est ad *Gloria*
in excelsis.

A. Faciens tamen in medio, dum transfit, debitam Cruci
 vel Sacramento reverentiam.

○ 4

B. Stan-

B. Stando nempe ad latus illius sinistrum in inferiori gradu, & folia, si opus est, vertendo.

C. In quo casu nemo comitatur Diaconum, quia Comes, ut Gavantus p. 2. tit. 6. lit. C. advertit, datur Ministris ad aliquid cantandum, aut quando exeundum est è Presbyterio, quorum neutrum hic contingit.

D. Eo prorsus modo, quo in principio Missæ imposuit, iterum scilicet illa verba *Ab illo benedicaris* sub terna impositione dispensans, ac recitans.

E. In superiori scilicet gradu ante Altare, & paululum ad dextrum latus ipsius Celebrantis.

F. Nempe versùs Celebrantem genuflexus, & *Inbe Domine benedicere* dicens, librumque in aëre versùs Celebrantem parùm inclinatum tenens.

G. Quam Celebrans supra ipsum librum Evangelij positam eidem osculandam porrigit.

H. Dum Rubrica hoc loco dicit, Diaconum contra Altare stare debere, aliud non vult dicere, teste Gavanto l. c. lit. L. quàm quòd medium locum inter Altare & Populum ad Aquilonem conversus occupare debeat, id est facie, neque tota ad Populum, neque ad Altare versa. Vadit autem librum ante pectus portans, & oculos modestè demittens.

I. Dum librum signat, manum eidem libro apponit.

K. Manum interea pectori apponens, sicut aliàs, quando signo Crucis seipsum signat.

L. Per dextram hoc loco intelligitur non dextra ipsius Celebrantis, sed libri, quem incensat.

M. In tono consueto, non omittens tamen inclinationes debitas ad verba JESUS, MARIÆ, aut Sanctorum illius diei, aut quando aliàs ratione Mysterij præcipitur inclinatio, quas tamen inclinationes non versùs Altare ut Celebrans, sed versùs librum fuit, Subdiacono interea, & Acolythis nihil se moventibus.

N. Minori scilicet Cruce, uti ipse Diaconus facit.

O. Non ergo totum Corpus, ut multi faciunt.

P. Qui non ante Osculum, sed post illud, ubi librum clausurit, se Celebranti inclinatur.

Q. Dum librum osculatur Celebrans, & hæc verba dicit, manu utraque librum apprehendit.

R. Ter

R. Ter videlicet, factâ, ut aliàs, ante & post incensationem reverentiâ.

S. A Subdiacono scilicet, & cum osculo ab ipso Prælato figendo, qui & verba illa *Per Evangelica dicta* pronunciat.

T. Si quidem Episcopus in sua Residentia sit Præsens & Pluviali indutus; si enim in Cappa Missæ interfuit, nec ipsi Episcopo, quia non est Pluviali indutus; nec ipsi Celebranti ob præsentiam Episcopi incensatio facienda est, teste Gavanto p. 2. tit. 6. lit. I. ubi etiam addit ex Cæremoniali Episcoporum, quòd Legatus vel Cardinalis in suo habitu post osculum Evangelij thurificatur etiam coram Episcopo loci ob dignitatem Cardinalitiam.

V. Celebrans scilicet, postquam librum osculatus, & à Diacono incensatus est.

X. Id est, ubi Celebrans verba illa *Credo in DEVM* ceciderit, quæ tamen ipsi non necessario dicere privatim debent, sed statim cum Celebrante pergere possunt.

VI. Si autem prædicandum sit, Concionatoe finito Evangelio ⁊ prædicet, & sermone, sive concione expleta dicitur *Credo*, vel si non sit dicendum, cantetur Offertorium.

Z. Aut Symbolo, si alicubi consuetudo introducta sit.

VII. Cùm verò in Symbolo cantatum fuerit, *Et incarnatus est*, Diaconus acceptâ Bursâ de Credentia, ambabus manibus refert eam elevatam cum solitis reverentijs a. ad medium Altaris, in quo explicat Corporale, & revertitur ad Celebrantem. b. Cùm non dicitur *Credo*, Subdiaconus defert bursam simul cum Calice.

A. Scilicet cum profunda reverentia ipsi Celebranti, dum transit ante ipsum, facta, uti & Altari, si Ven. Sacramentum ibi non lateat.

B. Per breviorẽ viam descendens cornu Epistolæ.

VIII. Si quandoque Celebrans cantat Missam sine Diacono & Subdiacono, Epistolam cantat in loco consueto aliquis Lector superpelliceo indutus, c.

○ §

qui

qui in fine non osculatur manum Celebrantis, *d.* Evangelium autem cantat ipse Celebrans ad cornu Evangelij, qui & in fine Missæ cantat *Ite Missa est*, vel *Benedicamus Domino*, aut *Requiescant in pace*: pro temporis diversitate.

C. Quem etsi conveniat ordine Lectoratûs initiatum esse, si tamen is haberi non queat, non videtur alius excludendus, modò rectè & decenter eo Officio fungi queat.

D. Atque adeò nec librum ad Celebrantem portat, aut benedictionem ab eo accipit, sicut aliàs Subdiaconus facit.

TITULUS VII.

DE OFFERTORIO, ET ALIIS VS QVE AD CANONEM.

I. **D**ICTO Symbolo, vel, si hoc non sit dicendum post Evangelium, *e.* Celebrans osculatur Altare in medio, & junctis manibus ante pectus, ibidem à manu sinistra ad dextram (ut dictum est supra) vertit se ad Populum, extendens ac jungens manus, dicit *Dominus vobiscum*, & junctis manibus revertitur per eandem viam ad medium Altaris, ubi extendens ac jungens manus, caputque Cruci inclinans dicit *Oremus*, tum junctis, ut priùs, manibus dicit Offertorium *f.* & omnia, quæ usque ad finem Missæ in medio Altaris dicenda sunt, dicit ibidem stans versùs ad Altare, nisi ubi aliter ordinatur.

E. Nisi Concio & Exhortatio habenda sit.

F. Sic dictum, quia tunc Hostia & Calix *DEO* offeruntur, & suo tempore ab ipso etiam Populo oblationes fiunt.

II. DICTO Offertorio, discooperit Calicem, *g.* & ad cornu Epistolæ sistit, & manu dextra amovet parvam pallam *h.* desuper Hostiam, *i.* accipit Patenam *k.* cum Hostia, & ambabus manibus usque

ad pectus eam elevatam tenens, oculis ad DEVM elevatis, & statim demissis dicit *Suscipe Pater &c.*

G. Velum scilicet, quo Calix velabatur, removendo; licet autem hoc velum Gavantus p. 2. tit. 7. *lit. S.* ab ipso Ministro removendum esse censeat, & propè Tabellam Secretarum ponendam, contraria tamen praxis, quâ ab ipso Sacerdote amovetur, communior & conformior est Rubricis, saltem loquendo de privatis Missis. Illud potiùs controversum est, ubi ponendum sit velum, cum Rubricæ nihil de hoc dicant, unde variæ praxes sunt exortæ; nam aliqui super Corporale ante Calicem ponunt; alij non plicatû super Tabernaculo Sacramenti suspendunt; alij plicant, & juxta Corporale collocant, ut Pallam desuper deinceps ponere, & commodiùs apprehendere queant, quorum praxis, uti communior, ita ferè etiam decentior videtur, nam supra Corporale nihil, nisi quod Corpus & Sanguinem immediatè contingit, collocari deberet; in Tabernaculo autem, cum hoc non semper sit ita propinquum aut præparatum, ut ex eo suspendi commodè queat, collocari saltem semper non potest.

H. Palla juxta Gavantum p. 2. tit. 1. *lit. M.* à palliando dicta est, quia scilicet Calicem tegit, nam cum antiquitus solum Corporale Calicem cooperuerit, postea ob commodiorem usum Palla usurpari cœpit, quæ tamen, ut ostendatur, eundem cum Corporali finem habere, eique in officio seu functione succedere, ex eadem materia, ex quo Corporale factum est, conficitur.

I. Hostiæ nomine hoc loco panis consecrandus, vel consecratus intelligitur; licet enim etiam Vinum DE O offeratur, ideòque pariter Hostia vocari queat; quia tamen Vinum in Calice continetur, Calicis etiam nomine indicari potest, atque adeò ad distinctionem Panis & Vini consecrati, Hostiæ nomen soli Pani consecrando vel consecrato relictum est.

K. Patenam à patendo dictam putat Gavantus p. 2. tit. 1. *lit. G.* vel quia patula est, aut dispanfis, patentibusque oris est prædita, unde olim magna admodum fuerat, utpote quæ omnes Hostias ad communicandum Populum consecratas continebat. Nunc tamen minor est, quia ad solam plerumq; Celebrantis Hostiam continendam est ordinata.

III. Si fuerint aliæ Hostiæ non super Patenam, sed super Corporale, vel in alio Calice vel vase pro Communione Populi consecrandæ, Calicem illum seu vas dextrâ discooperit, *m.* & intentionem suam etiam ad illas offerendas & consecrandas dirigens dicit ut suprâ *Suscipe Pater*, ut in ordine Missæ. Quo dicto *n.* Patenam utrâque manu tenens cum ea facit signum Crucis super Corporale, & deponit Hostiam circa medium anterioris partis Corporalis ante se, & Patenam ad manum dextram aliquantulum *o.* subtus Corporale, quam exterso Calice, ut dicetur, cooperit Purificatorio *p.* Si autem adsit vas seu Calix cum aliis Hostiis, ipsum cooperit aliâ Patenâ vel Pallâ.

L. Quod *Ciboeium* vulgò nunc vocatur, eò quòd Cibum celestem Populo distribuendum contineat.

M. Unde non est necessarium, ut Celebrans illud vasculum eleuet, sed sufficit, si ad Hostias in eo contentas intentio quoque dirigatur.

N. Non imitandi proinde sunt illi, qui, antequam Orationem illam integrè absolverint, Hostiam in Corporali ponunt, cum Rubricæ dicant expressè, dictâ seu finitâ Oratione *Suscipe*, Hostiam deponendam esse.

O. Non ergo integra Patena sub Corporali abscondenda est, ut nonnulli faciunt, sed secundùm minorem sui, vel mediam duntaxat partem, ut commòdè Purificatorio cooperiri possit.

P. Purificatorij nomine hoc loco intelligitur linteum illud, quo Calix immediatè tegitur, & quod ad purificandum Calicem, digitòsque Celebrantis extergendos est ordinatum.

IV. Deinde in cornu Epistolæ accipit Calicem, *q.* Purificatorio extergit, & sinistrâ tenens illius nodum, accipit ampullam vini de manu Ministri, (qui osculatur ipsam ampullam, non autem manum Celebrantis *r.*) & ponit vinum in Calicem. Deinde

eadem

eadem modo tenens Calicem, producit signum Crucis s. super ampullam aquæ, & dicit *DEVS, qui humana substantiæ, & infundens parùm aquæ t. in Calice* prosequitur *Da nobis per huius aquæ & vini Mysterium.* Si verò celebrat pro Defunctis, non facit signum Crucis u. super aquam, sed imponit absque benedictione, dicens Orationem, ut supra.

Q. Faciens tamen antè, quàm discedat à medio, debitam Cruci reverentiam.

R. Gavantus p. 2. tit. 7. lit. C. addit, etiam reverentiam Celebranti à Ministro, saltem Capitis inclinatione faciendam esse, nisi dignitas illius omnino modicam genuflexionem exigat.

S. Ita, ut parvum digitum ampullæ obvertat, quæ Regula generaliter observari debet in crucibus, quibus res alias à se distinctas signat.

T. Ex traditione Christi, ad significandam aquam ex latere suo fluentem, Populique, qui in Apocalypsi per aquam significatur, cum Christo unionem, aut, ut alij volunt, ad duplicem Christi Naturam, divinam scilicet & humanam indicandam.

V. Quia, cum Populus Purgatorij jam sit in gratia, non indiget ulteriori benedictione, atque adeò nec aquam, quæ Populum illum significat, benedici convenit.

V. Impositâ aquâ in Calice, & finitâ Oratione prædictâ, accipit manu dextrâ Calicem discooperatum, & stans ante medium Altaris x. ipsum ambabus manibus elevatum tenens y. videlicet cum sinistra pedem, cum dextra autem nodum infra Cuppam, intentis ad DEVM oculis z. offert dicens: *Offerimus tibi, Domine.* Quâ Oratione dicta facit signum Crucis cum Calice super Corporale a. & ipsum in medio post Hostiam collocat, & Pallâ cooperit. Deinde junctis manibus super Altare positis, aliquantulum inclinatus b. dicit secretò *In spiritu humili-*

222 Pars VI. Rubricæ de Ritibus Missæ militatis. Postea erectus, elevans oculos, manûsque expandens, & statim jungens ante pectus (quod semper facit, quando est aliquid benedicturus c.) dicit *Veni Sanctificator*. Cùm dicit *Et benedic*, signat manu dextrâ communiter super Hostiam & Calicem, sinistrâ super Altare positâ.

X. Ad quod accedens facit Cruci profundam reverentiam.

Y. Ita, ut Cuppa Calicis non excedat oculos, neque sit infra os, ad differentiam Calicis elevati, ut Gavantus p. 2. tit. 7. lit. H. monet.

Z. Id est, ad Crucem elevatis, donec Orationem absolverit, & Calicem in Altari deponat.

A. Non ergo manum sinistram remove debet à Calice, dum Crucis signum format, cùm Rubrica nihil de hac remotione insinuet.

B. Nempe per humerorum inclinationem, quæ ordinariè per vocem *Inclinatus* intelligitur, nisi particula restringens addatur.

C. Intellige, quando priùs junctas, aut aliqua re tenenda occupatas manus non habet, uti fit, quando in Missa Defunctorum ad introitum, Crucis signum super librum facit, & quando in communibus Missis aquam benedicit.

VI. Tum junctis ante pectus manibus, accedit ad cornu Epistolæ, d. ubi stans Ministro aquam fundente e. lavat manus, id est, extremitates digitorum pollicis & indicis dicens Psalmum *Lavabo inter Innocentes*, f. cum *Gloria Patri*, qui Versus *Gloria Patri* prætermittitur in Missis Defunctorum, & in Missis de Tempore g. à Dominica de Passione usque ad Sabbatum sanctum inclusivè.

D. Priùs tamen de more Cruci reverentiam faciens.

E. Elevato priùs, ut monet Gavantus p. 2. tit. 7. lit. R. non nihil manutergio, aut certè alio modo sic disposito, ut facilè à Celebrante apprehendi queat. Sed & ampullam osculari, & in ejus porrectione, ut superiùs dictum, Celebranti reverentiam Capitis saltem inclinatione exhibere decet.

F. Quem

F. Quem Psalmum dum dicit sub extensione manuum, facie ad Altare se convertat, ut ad Versum *Gloria Patri* caput Cruci inclinare queat.

G. Id est, quæ de Dominica aut Feria dicuntur; unde in Missis de Sanctis, aut Votivis omnino ille Versus dicens est.

VII. Celebrans lotis manibus eas tergit, & illis ante pectus junctis revertitur ad medium Altaris, *h.* ubi stans, oculosque ad DEVM elevans, & statim demittens, manibus junctis super Altare, aliquantulum inclinatus *i.* dicit secretò Orationem *Suscipe Sacrosancta Trinitas. k.* Quâ dictâ, manibus hinc inde extensis, & super Altare positis, osculatur illud in medio: tum junctis manibus ante pectus demissisque oculis ad terram, à sinistra manu *l.* ad dextram vertit se ad Populum, & versùs eum extendens, & jungens manus dicit voce aliquantulum elata *m.* *Orate Fratres,* & secretò prosequens, *ut meum ac vestrum Sacrificium* perficit circulum *n.* revertens junctis manibus ante pectus à dextra manu ad medium Altaris. *o.* Et responso à Ministro vel à circumstantibus *p.* *Suscipiat Dominus Sacrificium de manibus tuis* (alioquin per seipsum dicens *Sacrificium de manibus meis q.*) ipse Celebrans submissa voce dicit *Amen,* & manibus ante pectus extensis, ut fit ad Orationem, *r.* stans in medio Altaris versùs librum *s.* dicit absolutè sine *Oremus,* & sine alia interpositione Orationem, vel Orationes secretas. *t.* Cùm dicit *Per Dominum,* jungit manus: Cùm dicit *IESVM Christum,* caput inclinat, *u.* quod facit in prima, & ultima Oratione, *x.* si plures sint.

H. Ubi iterum Cruci reverentiam facit, nisi eadem operâ dictam reverentiam, & inclinationem præscriptam facere velit.

I. Hu-

I. Humerorum scilicet inclinatione.

K. Ubi tamen, cum SS. nomina JESU & MARIÆ, aut Sanctorum, quorum Festum aut Commemoratio eo die agitur, proferuntur, non facit novam inclinationem capitis, cum prius illud jam inclinatum habeat.

L. Id est, à cornu Epistolæ incipiendo motum, & in medio Altaris finiendo.

M. Id est, mediâ inter altam & submissam.

N. Nisi Venerabile Sacramentum sit expositum; tunc enim non perficit circulum, sed per eandem viam ad medium revertitur.

O. Ubi tamen non facit Cruci reverentiam, cum non discesserit verè à medio, sed solum se converterit.

P. Etsi enim ordinariè à Ministro dicatur, non tamen hoc ita necessarium est, ut non ab aliis etiam dici possit, sicut in cantatis Officiis ad pleraque alia non Minister, sed Cantores respondent.

Q. Sed tunc prius prosequi, & absolvere debet suam propriam Orationem *Ut meum ac vestrum Sacrificium &c.* & tunc primùm inchoare Orationem *Suscipiat.*

R. Id est, Collectam, quæ ad distinctionem ab aliis partibus, & per Antonomasiam quodammodo Oratio vocatur.

S. Ut scilicet commodiùs legere possit secretas Orationes; quod si facere possit sine omni, vel certè non nisi modica capitis conversione, sine scrupulo omittere poterit istam conversionem corporis ad librum.

T. Vocantur hæ Orationes *Secretæ*, vel sine addito *Secretæ* non alia de causa, quàm quia secretò, id est, non alta voce, ut aliæ Orationes dicuntur.

V. Versùs Crucem, non versùs librum.

X. Cum hoc tamen discrimine, ut in prima Oratione clausulam integram secretò absolvat, in postrema verò tantùm usque ad illa verba *per omnia secula seculorum* prosequatur secretam recitationem.

VIII. Pervento autem y. in conclusione ultimæ Secretæ ad verba illa *Per omnia secula seculorum* exclusivè, Sacerdos stans in medio Altaris, depositis
super

super eo manibus hinc inde extensis, dicit con-
 venienti & intelligibili voce *z.* Præfationem. *a.* Cùm
 dicit *Sursum corda*, elevat manus hinc inde extensas
 usque ad pectus, ita ut palma unius manus respi-
 ciat alteram. Cùm dicit *Gratias agamus Domino*, jun-
 git manus. Cùm dicit *DEO nostro*, oculos elevat, &
 statim Cruci caput inclinat. Responso *Dignum &*
justum est, elevatis & extensis, ut priùs, manibus pro-
 sequitur Præfationem propriam vel communem, ut
 tempus requirit. Cùm dicit *Sanctus*, junctis ante
 pectus manibus, *b.* & inclinatus *c.* voce mediocri
 prosequitur, Ministro interim parvam Campanam
 pulsante. *d.* Cùm dicit *Benedictus, qui venit in no-*
mine Domini, erigit se, & signum Crucis sibi produ-
 cit à fronte ad pectus.

Y. Id est, postquam pervenit.

Z. Altâ videlicet, vel modulatâ, si canterur Officium, ut
 Populus, vel Minister, aut Cantores loco illius respondere pos-
 sint *Amen*, & sic confirmare hâc voce illa, quæ Celebrans à
 DEO per secretas Orationes petivit.

A. Præfatio idem significat hoc loco juxta Alcuinum
 apud Gavantum p. 1. tit. 12. *lit. Z.* ac Prælocutio ante Ca-
 nonem, quâ Populus excitetur ad majorem attentionem,
 eò quòd tunc incipiendus sit Canon sacer, ipsùmque Sacrifi-
 cium paulò pòst offerendum.

B. Et non super Altare positus, ut non pauci faciunt con-
 tra clarum hunc textum.

C. Humerorum videlicet inclinatione.

D. Quam ter pulsari vult Gavantus p. 2. tit. 7. *lit. E.* cum
 aliqua distinctione ad laudem DEI ter Sancti; & ad excitan-
 dos audientium animos ad proxima Mysteria; sed, quia Ru-
 brica hujus distinctionis mentionem non facit, reprehendi
 non possunt Ministri, qui uno continuo pulsu campanulam
 pulsant.

IX. In Missa solemni, dicto *Oremus*, Diaconus

Instruct. I.

P

&

& Subdiaconus accedunt ad Altare e. in cornu Epistolæ, Diaconus amovet Calicem, si est in Altari, vel, si est in Credentia, ut magis decet, accipit eum de manu Subdiaconi, qui illum cum Patena & Hostia coopertum Pallâ, & velo f. à collo sibi pendente, manu sinistra g. tenens, & alteram manum superponens velo, ne aliquid decidat, de Credentia detulit, comitatus ab Acolycho ampullas vini & aquæ portante, ipse Diaconus Calicem detegit, & dat h. Patenam cum Hostia Celebranti, osculando ejus manum i. Subdiaconus extergit Calicem Purificatorio, Diaconus acceptâ ampullâ k. vini de manu Subdiaconi, imponit vinum in Calice, Subdiaconus interim ampullam aquæ ostendens Celebranti dicit *Benedicite Pater Reverende*, qui facto versus eam signo Crucis dicit Orationem: *DEVS, qui humana &c.* interim Subdiaconus infundit paululum aquæ in Calicem, Diaconus eum Celebranti dat, l. & pedem Calicis tangens, seu brachium dextrum Celebrantis sustentans, m. cum eo dicit *Offerimus tibi, Domine &c.* quem postea positum in Altari, ut suprâ, pallâ cooperit; Subdiacono deinde stanti in cornu Epistolæ ponit in dextra manu Patenam, n. quam cooperit extremitate veli ab ejus humero pendentis, qui vadit post Celebrantem ante medium Altaris, & facta genuflexione ibi stat, sustinens eam elevatam usque ad finem Orationis Dominicæ, ut dicetur. In Missis autem Defunctorum, & in Feria sexta Parasceves o. Patena non tenetur à Subdiacono.

E. Factâ tamen priùs genuflexione in suis locis, ut notat Gavantus p. 2. tit. 7. lit. G.

F. Majori intellige, nam parvum velum in Credentia relinquit, ut Calix commodiùs portetur.

G. Nudâ, non velum simul apprehendente.

H. Nisi Populus sit communicandus, & ideo vas Hostijs repletum in Altari stet, tunc enim prius vas istud aperit, & collocat super Altare, antequam Patenam porrigat Celebranti, & illud elevat parumper juxta Cæremoniale Episcoporum l. 2. c. 29. dum Celebrans Hostiam offert; quâ depositâ, & ipse vas seu pyxidem deponit, cooperit, & post Calicem collocat, vel ad latus, si spatium tam angustum sit, ut post Calicem collocari non possit.

I. Sed prius Patenam, ut hîc monet Gavantus *lit. N.* conformiter alijs ejusmodi porrectionibus.

K. Prius tamen iterum Calicem sinistra manu tenens cum Purificatorio, sicut Celebrans ipse in Missa privata fecit. Tam Diaconus autem, quàm Subdiaconus accipit ampullam sine osculo.

L. Non nodo, sed pede eum apprehendens, ut commodius à Celebrante accipi queat.

M. Quod utrumque dextra manu peragit, non sinistra, uti nonnulli non satis decorè faciunt.

N. Ita, ut pars interior velut nobilior Subdiaconum respiciat.

O. Quia hic ritus lætitiâ de æterna vita significat, ut Gavantus *lit. R.* ex veteri Codice ostendit, atque adeò non convenit Missis Defunctorum.

X. Dicto *Veni Creator*, ut suprâ, Celebrans ministrante Diacono naviculam, & dicente *Benedicite Pater Reverende*, ponit incensum in thuribulum dicens *Per intercessionem*, ut in ordine Missæ. Deinde accepto thuribulo per manum Diaconi, nullam tunc Cruci faciens reverentiam, incensat oblata, p. ter ducens thuribulum super Calicem & Hostiam simul in modum Crucis q. & ter circum Calicem & Hostiam, scilicet bis à dextra ad sinistram r. & semel à sinistra ad dextram (Diacono interea pedem Calicis tenente manu dextra s.) dispensans verba in qualibet incensatione hoc modo: In prima in-

centratione *Incensum istud*. In secunda à te benedictum. In tertia *Ascendat ad te Domine*. In quarta & descendat super nos. In quinta & sexta *Misericordia tua*. Deinde factâ Cruci reverentiâ incensat Crucem & Altare, ut dictum est suprâ *t.* assistente eodem Diacono, interim dicens *Dirigatur Domine Oratio mea, u.* & cùm incensatur Crux, Diaconus amovet Calicem ad partem Epistolæ, & incensata Cruce reponit in suo loco. Cùm reddit thuribulum Diacono dicit *Accendat in nobis &c.* & incensatur ab eo; deinde Diaconus incensat Chorum *x.* & postremò Subdiaconum tenentem Patenam; & ipse Diaconus incensatur à Thuriferario, & Thuriferarius postea incensat Acolythos & Populum. Celebrans, postquam incensatus fuerit, lavat manus, ministrantibus Acolythis *y.* ampullam aquæ cum pelvicula & manutergio.

P. Sic vocantur Hostia & Calix vino instructus.

Q. Continuo tractu, & non tantùm per quatuor puncta à quatuor lateribus.

R. Intellige dextram & sinistram ipsius Celebrantis.

S. Ne tam facilè Calix evertatur.

T. Ante Introitum, ubi prima Incensatio est facta.

V. Ubi aliqui ad singulos ductus, singula verba dispensant; sed quia Rubricæ solos Versus dicendos esse asserunt, arbitrarium erit, eos continuâ vel interpolatâ pronuntiatione proferre.

X. Comite Thuriferario, & præcedente, ut notat Gavantus *lit. C.* Ubi etiam addit, eos, qui incensantur, non debere inniti suo sedili, sed quasi extra illud liberè stare, & mutuò invitare, antequam incensentur, uti ex Cæremoniali Episcoporum l. 1. c. 23. colligitur.

Y. Cum reverentijs debitis, & quasi osculis ampullæ & manutergij, antè & post, uti monet Gavantus *lit. E.* addens *Ad Orate Fratres Subdiaconum respondere debere Suscipiat.*

XI. Cùm

XI. Cùm dicitur Præfatio, Diaconus & Subdiaconus stant retrò post Celebrantem, & paulò antè, quàm dicatur *Sanctus*, accedunt ⁊ ad Altare, ubi cum Celebrante hinc inde *Sanctus a.* dicunt, & quæ sequuntur usque ad Canonem. *b.* Deinde Diaconus accedit ad sinistram Celebrantis; ei assistens, *c.* dum dicitur Canon, nisi alius Sacerdos assistat, quia tunc ipse staret ad dextram aliquantum post Celebrantem. Subdiaconus verò tunc stat post Celebrantem, *d.*

Z. Factâ in suis locis post Celebrantem genuflexione, quam rursus faciunt, si, ubi *Osanna in excelsis* ultimum dixerint, iterum recedunt.

A. Stantes intellige, non autem alternatim, sed simul cum Celebrante *Sanctus* dicentes.

B. Facientes cum Celebrante signum Crucis, ubi dicere inceperint *Benedictus*.

C. Id est, folia Missalis vertens, & manu librum tenens, ac, quæ dicenda sunt, indicans, non autem manus junctas tenens.

D. Sicut aliàs stare consuevit, scilicet in plano ante medium Altaris. Quod tamen de Diacono hoc loco dicitur, in paucis locis observatum vidi, utpote in quibus ipse stat post Celebrantem ante Subdiaconum, sicut, dum Præfationem canit Celebrans, stare jubetur.

TITULUS VIII.

DE CANONE MISSÆ VSQVE AD CONSECRATIONEM.

I. **F**inita Præfatione, ut suprâ, Sacerdos stans ante medium Altaris versus ad illud, aliquantulum *e.* elevat manus, oculisque elevatis ad DEUM, & sine mora devotè demissis, ac manibus junctis, & super Altare positis, profundè inclinatus incipit Canonem secretò dicens *Te igitur* &c. ut in Ordine Mis-

sa. Cùm dicit *uti accepta habeas ac benedicas*, priùs osculatur Altare in medio, deinde erigit se, & stat iunctis manibus ante pectus. Cùm dicit *Hæc dona, hæc munera, hæc sancta Sacrificia*, dextra manu signat ter communiter super Hostiam & Calicem. Deinde extensis manibus ante pectus profequitur *inprimis, quæ tibi offerimus*.

E. Non ultra humeros, uti multi faciunt; nec demittendo manus, & è profundo sursum elevando.

II. Ubi dicit *Vna cum Famulo tuo Papa nostro*, exprimit nomen Papæ. f. Sede autem vacante verba prædicta omittuntur. Ubi dicitur *Antistite nostro*, specificatur nomen Patriarchæ, Archiepiscopi, vel Episcopi Ordinarij in propria Diœcesi g. & non alterius Superioris, etiamsi Celebrans sit omnino exemptus, vel sub alterius Episcopi Jurisdictione. Si verò Episcopus Ordinarius illius loci, in quo Missa celebratur, sit vita functus, prædicta verba omittuntur, quæ etiam omittuntur ab ijs, qui Romæ celebrant. h. Si Celebrans est Episcopus, Archiepiscopus, vel Patriarcha, omissis prædictis verbis, eorum loco dicit *me indigno Servo tuo*. Summus autem Pontifex, cùm celebrat, omissis verbis *una cum Famulo tuo Papa nostro, Antistite nostro*, dicit *una cum me indigno Famulo tuo, quem Gregi tuæ præesse voluisti*. Et continentur omnes, ut sequitur *omnibus Orthodoxis*.

F. Et caput inclinat, sicut in collecta inclinare jubetur, cùm eadem utrobique sit causa inclinationis, uti rectè observat Gavantus p. 2. tit. 8. lit. M.

G. Per Diœcesin in hoc textu intelligenda est non ea, cui ipse Celebrans subjectus est, sed illa, cui Provincia, in qua celebratur, subdita est, uti ex verbis mox subjunctis patet. Quando autem hîc dicitur *Patriarcha, vel Archiepiscopi*, non intel-

intelligendi sunt Patriarchæ aut Archiepiscopi distincti ab Ordinario loci, sed ij, qui simul sunt Episcopi illius loci, in quo celebratur.

H. Quia Ordinarius Romanæ Urbis est ipse Pontifex.

III. Cùm dicit *Memento Domine i.* elevans, & jungens manus usque ad faciem *k.* vel pectus, sic junctis manibus stat paulisper in quiete *l.* demisso aliquantulum capite, faciens commemorationem vivorum Christi Fidelium ad suam voluntatem, quorum nomina, si vult, secretò commemoret, non tamen necesse est, ea exprimere, sed mente tantùm eorum memoriam habeat. Potest etiam Celebrans, si pro pluribus orare intendit, ne circumstantibus sit morosus, ante Missam in animo proponere sibi omnes illos tam vivos, quàm defunctos, pro quibus in ipsa Missa orare intendit, & hoc loco generaliter unico contextu ipsorum vivorum commemorationem facere, pro quibus ante Missam orare proposuit in Missa.

I. Quas voces non altâ, aut media voce profert, uti multi faciunt, sed submissâ duntaxat, uti reliqua subsequentiâ verba.

K. Non tamen admovendo ori, uti nonnulli non satis decenter faciunt, strictè nimis hunc textum interpretantes.

L. Id est, cessans ab oratione vocali, aut certè à pronuntiatione verborum in Ordine Missæ contentorum.

IV. Commemoratione Vivorum factâ, demissis *m.* & extensis, ut priùs, manibus continuat *o.* *omnium circumstantium.* Similiter stans prosequitur *Communicantes. n.* Cùm dicit *IESV Christi*, caput Cruci inclinat. In conclusione, quando dicit *Per eandem*, jungit manus. Cùm dicit *Hanc igitur oblationem*, expandit manus simul super Oblata. *o.* ita ut palmæ sint apertæ versus ac supra Calicem & Hostiam,

stiam, quas sic tenet usque ad verba illa *Per Christum Dominum nostrum*; tunc enim jungit manus, & sic prosequitur *Quam igitur oblationem tu, DEVS, in omnibus quæsumus, & cum dicit, benedictam, adscriptam, ratam, communiter signat ter super Hostiam & Calicem simul; deinde cum dicit, ut nobis corpus separatim signat semel super Hostiam tantum, p. & sanguis, super Calicem tantum; deinde elevans & jungens manus prosequitur fiat dilectissimi Filij tui Domini nostri IESV Christi, & inclinans Caput Crucis, extergit, si opus fuerit. q. pollices & indices super Corporale, & dicit secretò, ut prius, Qui pridie, quàm pateretur, & accipiens pollice & indice dextræ manus Hostiam, & eam cum illis, ac indice ac pollice sinistræ manus tenens r. stans erectus ante medium Altaris dicit accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, elevansque ad cælum oculos, & statim demittens, dicit, & elevatis oculis in Cælum ad te DEVM Patrem suum Omnipotentem, caputque aliquantulum inclinans dicit tibi gratias agens, & tenens Hostiam inter pollicem & indicem sinistræ manus s. dextrâ producit signum Crucis super eam dicens benedixit, fregit, deditque Discipulis suis dicens: Accipite, & manducate ex hoc omnes.*

M. Si ante faciem junctas habuit; si enim ante pectus tantum, sicut Rubricæ liberum relinquunt, eas junxit, nullâ depressione manuum, sed sola extensione opus erit.

N. Id est, orationem, quæ sic incipit; quæ tamen, quia certis temporibus quoad aliqua verba circa initium variatur, ideo diligenter Ordo Missæ ante Canonem inspiciendus est, ut sciatur, quando nam ea variatio facienda sit. Sed & ad nomina Sanctorum in hac oratione diligenter attendendum est, ut, quando Festivus illorum dies celebratur, ad eorum nomen pronunciatum caput inclinetur.

O. Pol-

O. Pollicibus & indicibus infra palmas positus, ut communior praxis habet contra Gavantum & Dianam, qui putant, eos supra manum ponendos, eò quòd hoc videatur commodiùs fieri; sed contrarium experientur omnes, qui hanc eorum praxin imitari fuerint conati.

P. Ita tamen, ut hæc Crucis formatio æqualiter altè fiat, sicut priores tres communes formationes, quemadmodum Gavantus p. 2. tit. 7. lit. P. monet.

Q. Id est, si humidi fuerint, ut ait Gavantus hîc lit. y. unde, si nihil simile advertit, potest omittere absque scrupulo hanc extersionem; imò expedit eam omittere, ne frequentè extersione Corporalia sordida efficiantur.

R. Non super Altare positas, sed in aëre suspensas gerens manus, cùm Rubricæ, quæ alioqui diligenter monent, quando manus super Altare sint ponendæ, nihil hoc loco dicant de iisdem Altari imponendis.

S. Item in aëre suspensam tenens ob rationem prioræ litera indicatam. Neque hoc est contra Rubricistas veteres, dum una manus aliquid agit, alteram in aëre elevatam teneri; nam id solùm intelligendum est, quando illa manus non ipsa quoque in re aliqua tenenda, aut alio officio est occupata.

V. Si adsit vas cum alijs Hostijs consecrandis, antequam accipiat Hostiam, discooperit manu dextra Calicem, seu vas aliarum Hostiarum. t. Cùm autem finierit suprascripta verba, cubitis super Altare positus stans capite inclinato u. distinctè, reverenter x. & secretò profert verba Consecrationis super Hostiam, & simul super omnes, si plures sunt consecrandæ, & Hostiam suam pollicibus & indicibus tantùm tenens dicit: *Hoc est enim corpus meum.* Quibus prolatis, Celebrans tenens Hostiam inter pollices & indices prædictos super Altare, reliquis manuum digitis extensis & simul junctis (& Hostijs, si plures sint consecratæ, in loco, in quo à principio Missæ positæ sunt, super Corporali, vel in alio vase,

aut calice dimissis y.) genuflexus, & eam adorat. Tunc se erigens, quantum commodè potest, elevat in altum Hostiam a. & intentis in eam oculis (quod & in elevatione Calicis facit) Populo reverenter ostendit adorandam, & mox solâ manu dextra ipsam reverenter reponit super Corporale in eodem loco, unde eam levavit, & deinceps Pollices & Indices non disjungit, nisi quando Hostiam consecratam tangere, vel tractare debet, usque ad ablutionem digitorum post Communionem.

T. Priùs tamen illud ad se retrahens, ut sub consecratione illas Hostias juxta se habeat, ut monet Gavantus hinc lit. B.

V. Cùm in hoc loco nonnullis Rubricæ sibi repugnare videantur, dum cubitos super Altare poni, & caput tantum inclinari præcipiunt, quod, nisi Altare valde altum sit, fieri vix potest, ideo cubitos non integros ad nodum usque, sed medios Altari imponere oportet, ita ut capitis inclinatio sola faciliùs observari possit.

X. Id est, non nimis præproperè, nec etiam nimis tardè, unam vocem post alteram cum notabili mora, & sonoro anhelitu extrudendo potiùs, quam proferendo.

X. Si tamen priùs ad se retraxit, ibi eas relinquat, donec Hostiam deposuerit, & adorârit.

Z. Priùs tamen cubitos retrahens, & solas manus super Altari relinquens, ut commodiùs genuflexionem peragere possit.

A. Ita ut altitudo Hostiæ caput excedat, atque adeò à Populo faciliè videri possit.

VI. Repositâ Hostiâ super Corporali, genuflexus ipsam veneratur: si adsit vos aliarum Hostiarum, Patenâ vel Pallâ cooperit, ut supra. b. Interim dum Celebrans elevat Hostiam, accenso priùs incensorio (quod non extinguitur, nisi postquam Sacerdos Sanguinem sumpserit, vel alios communica-

verit,

verit, si qui erunt communicandi in Missa, Minister manu sinistra elevat fimbrias posteriores Planetæ, ne ipsum Celebrantem impediatur in elevatione brachiorum, quod & facit in elevatione Calicis, & manu dextra pullat campanulam ter. *c.* ad unamquamque elevationem, vel continuatè, quousque Sacerdos deponat Hostiam super Corporale, & similiter postea ad elevationem Calicis.

B. Et in loco, in quo à principio Missæ positæ fuerant, collocat.

C. Id est, semel, dum Sacerdos adorat Hostiam, vel Calicem; & semel, dum elevat; & semel, dum deponit illos.

VII. Celebrans adoratò Sacramento surgit, & discooperit Calicem, in quem, si opus sit, extergit digitos, *e.* quod semper facit, si aliquod fragmentum digitis adhæreat, & stans erectus dicit *simili modo, postquam cœnatum est*, & ambabus manibus accipiens Calicem juxta nodum. *f.* infra cuppam, & aliquantulum illum elevans, ac statim deponens dicit *accipiens & hunc præclarum Calicem.* Cum dicit *item tibi gratias agens*, caput inclinat. Cum dicit *benedixit*, sinistrâ Calicem infra cuppam tenens, dextrâ signat super eum, & prosequens *dedatque Discipulis suis*, ambabus manibus tenens Calicem, videlicet sinistrâ pedem, dextrâ nodum infra Cuppam Cubitis super Altare positus. *g.* & capite inclinato, ptofert attentè, continuatè, & secretè, ut suprâ, verba Consecrationis Sanguinis *Hic est enim Calix.* Quibus dictis reponit Calicem super Corporale dicens secretò *Hæc quotiescunque feceritis.* *h.* genuflexus sanguinem adorat. Tum se erigit, & accipiens Calicem discoopertum cum Sanguine ambabus manibus, ut priùs, *i.* elevat eum, & erectum, quantum

commodè potest, ostendit Populo adorandum: mox ipsum reverenter reponit super Corporale in locum pristinum, & manu dextra Pallâ cooperit, ac genuflexus Sacramentum veneratur.

E. Id est, si fragmentum aliquod adhærere digitis putatur, nec inconueniens est, particulam consecratam vino nondum consecrato misceri, cum id ipsum Theologi communiter faciendum esse asserant, si æger Hostiam integram deglutire non potest, tunc enim parvam particulam in vino offerendam ajunt.

F. Ita videlicet, ut Pollex & Index sint supra nodum, medius digitus ipsi nodo jungatur, postremi duo infra nodum Calicem apprehendant.

G. Eodem modo, sicut priori numero in Consecratione Hostiæ fieri debere dictum est.

H. Antequam eleuet Calicem, ut rectè verba Rubricæ interpretatur Gavantus hîc *lit. M.*

I. Id est, sinistrâ pedem, & dextra nodum tenens, non autem ambabus manibus juxta nodum, ut aliqui volebant apud Gavantum *lit. O.*

VIII. In Missa solemnè ad finem Præfationis accenduntur duo saltem intorticia ab Acolythis, quæ extinguuntur post elevationem Calicis, nisi aliqui sint communicandi, & tunc extinguuntur post Communionem. In diebus etiam jejuniorum, & Missis pro Defunctis tenentur accensa usque ad Communionem. *l.* Cùm autem Celebrans dicit *Quam oblationem*, Diaconus ad ejus dextram accedit, & ibi in superiori gradu Altaris genuflexus, cùm Sacramentum elevatur, fimbrias Planetæ elevat, & quando opus est, se erigens, Calicem discooperit, & cooperit, & cum Celebrante genuflectit. Subdiaconus genuflectit in loco suo. *m.* Thuriferarius genuflexus in cornu Epistolæ ter incensat Hostiam, cùm elevatur, *n.* & similiter Calicem, posito incenso in

so in thuribulum absque benedictione. Reposito Calice Diaconus redit ad librum, nisi alius assistat. Cæteri surgunt, & stant in suis locis.

K. Quæ etiam elevantur, quando Celebrans Hostiam & Calicem elevat.

L. Nisi alicubi consuetudo habeat, ut statim post elevationem referantur ad Sacristiam, maximè in generali Communionem, in qua ipsi etiam Acolythi communicandi forent.

M. Id est, in infimo gradu, & in medio Altaris post Celebrantem, uti Gavantus *lit. R.* notat; qui etiam *lit. Q.* monet, ut Diaconus, si pyxis cum Hostijs consecratis adfit, ipsam detegat, & propè Hostiam in consecratione collocet, iterùmque post Hostiæ elevationem cooperiat, & in pristino loco deponat. Dum verò Celebrans Sanguinem consecrat, Diaconus adstare ipsi debet ex Alexandri VII. decreto.

N. Scilicet semel, cùm adoratur Hostia; & altera vice, cùm elevatur; & tertia vice, cùm deponitur; atque eodem modo, dum Calix elevatur.

TITULUS IX.

DE CANONE POST CONSECRATIONEM VSQUE AD ORATIONEM DOMINICAM.

I. **R**eposito Calice, & adorato, Sacerdos stans ante Altare extensis manibus ante pectus, dicit secretò *Vnde & memores*, Cùm dicit *de tuis donis ac datis*, jungit manus ante pectus, & cùm dicit *Hostiam puram, Hostiam sanctam, Hostiam immaculatam*, manu sinistra posita super Altare intra Corporale, dextrâ signat ter communiter super Hostiam & Calicem, & semel super Hostiam tantùm, & super Calicem tantùm, dicens *Panem sanctum vitæ æternæ, & Calicem Salutis perpetuæ*. Deinde stans, ut priùs, extensis manibus prosequitur *supra quæ propitio*. Cùm dicit *Supplices te rogamus*, inclinatur se o. ante medium
Alte-

Altaris, manibus junctis super illo positis *p.* Cùm dicit *ex hac Altaris participatione*, osculatur Altare, manibus hinc inde super Corporale positis. Cùm dicit *Sacrosanctum Filij tui*, jungit manus, & dexterâ signans semel super Hostiam tantum, & semel super Calicem, sinistrâ super Corporale positâ, dicit *Corpus & Sanguinem sumpseris*: & cùm dicit *omni benedictione celesti*, seipsum signat à fronte ad pectus signo Crucis, sinistrâ positâ infra pectus, & prosequitur *Et gratia repleamur*. Cùm dicit *Per eundem* jungit manus.

O. Profundè, uti in Ordine Missæ expressè habetur.

P. Non ut tota manus super Altare ponatur, uti non pauci faciunt, sed ut prioribus quatuor digitis super Corporale positis, duo postremi parvi digiti frontem Altaris tangent, quemadmodum sat claris verbis Rubricæ tit. 4. n. 1. indicant.

II. Cùm dicit *Memento Domine Famulorum, Famularumque tuarum*, extensis & junctis manibus ante pectus, & usque ad faciem elevatis, *q.* & intentis oculis in Sacramentum super Altare, facit Commemorationem Fidelium Defunctorum, de quibus sibi videtur, eodem modo, ut dictum est de Commemoratione Vivorum. Quâ Commemoratione facta stans, ut priùs, extensis manibus prosequitur *Ipsis Domine, & omnibus in Christo &c.* & in fine ad *Per eundem* jungit manus, & caput inclinat.

Q. Fortè particula copulativa *&* loco particule disjunctivæ vel substituta est, cùm in Commemoratione Vivorum jubeatur Celebrans manus junctas ante faciem vel pectus tenere.

III. Cùm dicit *Nobis quoque Peccatoribus*, vocem aliquantulum elevat, *r.* & dextra manu pectus sibi percutit *s.* sinistra manu super Corporale positâ,

fitâ, & prosequitur secretò *Famulis tuis* stans manibus extensis, ut priùs. Cùm dicit *Per Christum Dominum nostrum, per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas*, jungit manus ante pectus: deinde dextra manu ter signans communiter super Hostiam & Calicem, dicit *Sanctificas, vivificas, benedicis, & præstas nobis*. Postea discooperit manu dextra Calicem, & genuflexus Sacramentum adorat; tum se erigit, & reverenter accipit Hostiam inter Pollicem & Indicem dextræ manus, & cum ea super Calicem, quem manu sinistra tenet circa nodum infra cuppam, signat ter à labio usque ad labium, dicens *Per ipsum, & cum ipso, & in ipso*: & similiter cum Hostia signat bis inter Calicem & pectus, incipiens à labio Calicis, & dicit *Est tibi DEO Patri Omnipotenti, in Unitate Spiritus sancti*. Deinde tenens manu dextra Hostiam super Calicem, sinistrâ Calicem, elevat eum aliquantulum simul cum Hostia dicens *Omnis honor & gloria*: & statim utrumque deponens, Hostiam deponit super Corporale, &, si opus sit, digitos extergit, ut suprâ, ac Pollices & Indices, ut priùs, jungens Calicem Pallâ cooperit.

R. Mediâ scilicet voce, quâ tamen sola hæc tria verba pronunciat.

S. Non tamen omnibus digitis, sed tribus postremis duntaxat.

T. Non pauci hanc triplicem Crucem faciunt intra Calicem, sed hoc non est necesse, cùm Rubrica tantùm jubeat fieri illas Cruces *super Calicem*.

IV. In Missa solemni, cùm Celebrans dicit *Per quem hæc omnia*, Diaconus factâ Sacramento genuflexione, accedit ad dexteram Celebrantis, & quando opus est, discooperit Calicem, & cum Celebrante adorat:

adorat : Similiter cooperit, & iterum genuflectit *u.*
 Cùm incipit *Pater noster*, idem vadit retrò post Celebrantem, factâ priùs Sacramento genuflexione, ubi stat, dum dicitur Oratio Dominica.

v. Quas tamen genuflexiones solus hîc Diaconus, non autem alij Ministri cum Celebrante faciunt, quia solus Diaconus propriè illi assistit, ut notat Gavantus p. 2. tit. 9. lit. N.

TITULUS X.

DE ORATIONE DOMINICA, ET ALIIS VSQVE AD FACTAM COMMUNIONEM.

I. Celebrans cooperto Calice, adoratóque Sacramento, erigit se, & manibus extensis hinc inde super Altare positus, dicit intelligibili voce *Per omnia secula seculorum*, & cùm dicit *Oremus*, jungit manus, caput Sacramento inclinans. Cùm incipit *Pater noster*, extendit manus, & stans oculis ad Sacramentum intentis, prosequitur usque ad finem. *x.* Responso à Ministro *Sed libera nos à malo*, & à Celebrante submissa voce *Amen*, manu dextera, Pollice & Indice non disjunctis, Patenam aliquantulum Purificatorio extergens, eum accipit inter Indicem & medium digitos, quam tenens super Altare *y.* erectam, sinistrâ super Corporale positâ, dicit secretò *Libera nos quæsumus*.

x. Id est, usque ad *Sed libera nos à malo* exclusive; hoc enim Minister dicit.

y. Ex hoc textu evincere volunt nonnulli, Patenam extra Corporale super Altari ponendam esse, cùm statim subjungant Rubricæ, sinistram manum super Corporale poni debere, atque adeò idem etiam de Patena dicturæ fuissent, si voluissent, eam super Corporale poni. Et fortè ideo etiam super solum Altare poni voluit, ne Corporale, quod ex tenui
 plerum-

plerumque materia perficitur, ex acie Patenæ stricturas accipiat. Sed communior praxis ferè Purificatorium super Corporale, & postea Patenam super Purificatorio ponit. Prior tamen opinio, & praxis Rubricis in sensu rigoroso conformior videtur, juxta quam accuratiores Rubricistæ Purificatorium extra Corporale, ut prius fuerat, collocant, & super eo Patenam ponunt, ut & extra Corporale posita sit, & simul etiam verum sit, illam super Altari, saltem mediatè positam esse.

II. Antequam Celebrans dicat: *Da propitius pacem*, elevat manu dextra Patenā de Altari, & seipsum cum ea signat à fronte ad pectus signo Crucis dicens: *Da propitius pacem in diebus nostris*. Cùm signat se, manum sinistram ponit infra pectus: deinde Patenam ipsam osculatur, & prosequens, *ut ope Misericordiæ tuæ*, submittit Patenam Hostiæ, quam indice sinistro accommodat super Patenam, discooperit Calicem, & genuflexus Sacramentum adorat: tum se erigens, accipit Hostiam inter Pollicem & Indicem dextræ manus, & cum illis ac Pollice & Indice sinistræ manus eam super Calicem tenens reverenter frangit per medium, dicens: *Per Dominum nostrum IESUM Christum Filium tuum*, & mediam partem, quam inter Pollicem & Indicem dextræ manus tenet, ponit super Patenam: de alia media, quam sinistra manu tenet, frangit cum Pollice & Indice dextræ manus particulam prosequens, *Qui tecum vivit & regnat*, & eam inter ipsos dextræ manus Pollicem & Indicem retinens, partem majorem, quam sinistra tenet, adjungit *b. mediæ* super Patenam positæ, interim dicens, *In Unitate Spiritus sancti DEVS*, & particulam Hostiæ, quam in dextra manu retinuit, tenens super Calicem, quem sinistra per nodum infra Cuppam retinet, intelligibili voce dicit: *Per omnia*

Instruct. I.

Q

secu-

*secula seculorum. R. Amen. & cum ipsa particula signans ter à labio ad labium Calicis dicit, Pax Domini sit semper vobiscum. Responso per Ministrum: Et cum spiritu tuo, particulam, quam dextra manu tenet, immittit in Calicem c. dicens secretò: Hac commixtio & consecratio Corporis. Deinde Pollices & Indices super Calicem aliquantulum tergit, & jungit, Calicem Pallâ cooperit, & genuflexus Sacramentum adorat, surgit, & stans junctis manibus ante pectus, capite inclinato versùs Sacramentum d. dicit intelligibili voce: *Agnus DEI, qui tollis peccata mundi, & dextrâ percutiens sibi pectus, sinistrâ super Corporale posita dicit: Miserere nobis, & deinde non jungit manus, sed iterum percutit sibi pectus e. cùm dicit secundò Miserere nobis: quod & tertio facit, cùm dicit, Dona nobis pacem.**

Z. Non verò Purificatorio post osculum applicat, & purificat, ut aliqui sine necessitate faciunt.

A. Commodissimus frangendi modus est, ut in suprema, media, & infima parte medietatis ab initio fiat modica ruptura, & postea primùm tota Hostia frangatur; sic enim in duas æquales partes faciliùs dividitur; ob quam causam aliqui in Hostijs, quæ in Arropta (dem *Hostyelsen*) pinsuntur, à tergo fissuram in medio fieri curant.

B. Aliqui sic mediæ parti jungunt alteram mediam, ut tota rotunditas appareat; alij eandem super alteram non nihil ponunt, ut faciliùs, & sine fragmentorum periculo arripi postea possit; neutri contra Rubricas agunt, cùm hæc nihil circa hunc junctionis modum determinent.

C. Prope ipsum labium, ut, ubi Sanguinem sacrum sumpsit, cum vino in os certiùs influat, & non, ut aliàs, si in medio Calicis immittatur, in Calice hæreat.

D. Etsi hoc loco Rubricæ Capitis tantùm inclinati mentionem faciant; quia tamen in Ordine Missæ inclinatus esse jubetur Celebrans, ideo rectiùs Humerorum inclinatio facienda dicitur.

E. Non

E. Nonnulli post singulas percussiones manum dextram Altari imponunt, sed nulla est necessitas, si ita peragant has percussiones, ut, dum manum removét à pectore, interea verba illa *Agnus DEI*, usque ad *Miserere*, vel *Dona nobis* absolvât.

III. Tunc manibus junctis super Altare positus, oculisque ad Sacramentum intentis, inclinatus dicit secretò *Domine IESV Christe*. Quâ Oratione finita, si est daturus pacem, osculatur Altare in medio, & instrumentum pacis ei porrectum à Ministro juxta ipsum ad dextram, hoc est, in cornu Epistolæ genuflexo, & dicit *Pax tecum*, Minister respondet: *Et cum Spiritu tuo*. Si non adsit, qui hujusmodi instrumento Pacem recipiat à Celebrante, Pax non datur, etiamsi illius datio Missæ conveniat: nec osculatur Altare, sed dictâ præmissâ Oratione, statim subjungit alias Orationes, ut in Ordine Missæ.

IV. Si verò celebret pro Defunctis, non percutit pectus ad *Agnus DEI*, f. quia dicit, *Dona eis requiem*, nec dicit primam Orationem: *Domine IESV Christe, qui dixisti Apostolis tuis*. Non dat Pacem, g. sed dicit alias duas sequentes Orationes, *Domine IESV Christe, Fili DEI vivi, & Perceptio Corporis tui*. Quibus Orationibus dictis, genuflectens Sacramentum adorat, & se erigens dicit secretò: *Panem caelestem accipiam*. Quo dicto, dextera manu accipit de Patena *h.* reverenter ambas partes Hostiæ, & collocat inter Pollicem & Indicem sinistrae manus, *i.* quibus Patenam inter eundem Indicem & medium digitos supponit, & eâdem manu sinistra tenens partes hujusmodi super Patenam inter pectus & Calicem *k.* parùm inclinatus, dextrâ tribus vicibus percutit pectus suum, interim etiam tribus vicibus dicens voce aliquantulùm elevatâ, *l. Domine, non sum dignus, &*

secretò prosequitur, *ut intres &c.* Quibus tertio dictis, accipit ex sinistra ambas partes prædictæ Hostiæ inter Pollicem & Indicem dextræ manus, & cum illa supra Patenam signat seipsum signo Crucis, ita tamen, ut Hostia non egrediatur limites Patenæ, dicens: *Corpus Domini nostri IESU Christi custodiat animam meam in vitam æternam. Amen.* & se inclinans, cubitis super Altare positus reverenter easdem partes sumit: quibus sumptis deponit Patenam super Corporale, & erigens se junctis Indicibus & Pollicibus, ambas quoque manus ante faciem jungit, *m.* & aliquantulum quiescit in meditatione Sanctissimi Sacramenti. *n.* Deinde depositis manibus dicit secretò: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi:* & interim discooperit Calicem, *o.* genuflectit, surgit, accipit Patenam, inspicit Corporale, *p.* colligit fragmenta cum Patena, si quæ sint in eo, Patenam quoque diligenter cum Pollice & Indice dextræ manus super Calicem extergit, & ipsos digitos, ne quid fragmentorum in eis remaneat.

F. Non tamen manus super Altare ponens, sed ante petus elevatas gerens, uti solebat, quando aliàs *Agnus DEI* dicebat.

G. Quia Pax est signum lætitiæ, atque adeò non convenit Missæ Defunctorum, ut Alcuinus apud Gavantum *lit. l.* discurret; aut, quia Defuncti jam quiescunt in Domino, adeoque non indigent appreciatione pacis, uti Durandus *ib. cit.* asserit.

H. Ita tamen, ut prius, sinistra manu eas ad extremitatem Patenæ promoveat.

I. Sive unam partem supra alteram ponendo, sive juxta se collocando, ita, ut circulus Hostiæ integer appareat, sicut aliqui faciunt.

K. Non super Altare cubitos aut manum imponens, cum Rubricæ hîc nihil hac de re dicant, quod tamen alioqui diligenter

ligeriter faciunt, si manus vel Cubiti super Altare ponendi sunt. Adde, quòd eadem Rubricæ paulò post dicant, cubitos (non unum duntaxat) supra Altare locandos esse, ergo priùs non sunt ibi ponendi.

L. Mediâ videlicet, quâ tamen non nisi verba illa: *Domine non sum dignus*: pronuncianda sunt.

M. Non tamen ori applicat, uti aliqui rigorosè nimis hunc locum interpretantes faciunt.

N. Id est, in pijs affectibus erga Christum tunc sibi præsentem eliciendis.

O. Pro qua genuflexione & Calicis detectione, generalis hæc regula assignari potest, quòd scilicet ante Consecrationem detectio debeat fieri post genuflexionem; post Consecrationem verò fieri debeat ante genuflexionem.

P. Num scilicet aliqua illic fragmenta hæreant.

V. Si verò adsunt Hostiæ consecratæ super Corporale positæ pro alio tempore conservandæ, factâ priùs genuflexione, reponit eas in vas ad hoc ordinatum, & diligenter advertit, ne aliquod fragmentum quantumcunque minimum remaneat super Corporale, quod si fuerit, accuratè reponit in Calicem. Post extersionem Patenæ junctis Pollicibus & Indicibus Calicem dextra manu infra nodum *q.* cuppæ accipit, sinistrâ Patenam dicens: *Calicem Salutaris*, & signans se signo Crucis cum Calice *r.* dicit: *Sanguis Domini nostri*, & manu sinistra supponens Patenam Calici, stans reverenter sumit totum Sanguinem cum particula posita. Quibus sumptis dicit secretò: *Quod ore sumpsimus*, & super Altare porrigit Calicem Ministro *s.* in cornu Epistolæ, quo vinum fundente se purificat: deinde vino & aquâ *t.* abluit Pollices & Indices super Calicem, quos abstergit Purificatorio, interim dicens: *Corpus tuum, Domine, quod sumpsi*, ablutionem sumit, & extergit os & Calicem Purificatorio: quo facto Puri-

ficatorium *u.* extendit super Calicem, & desuper Patenam, ac super Patena parvam Pallam, & plicato Corporali, quod reponit in Bursa, cooperit Calicem velo, & Bursam desuper ponit, & collocat in medio Altaris, ut in principio Missæ. *x.*

Q. Non supra nodum, id est, infra cuppam, aut in ipso nodo, sed infra illum, ut clarus habet Rubricæ textus, propterea fortè id præcipiens, ne manus sit nimis propingua oridum Calicem sumit.

R. Ita tamen, ut finistram cum Patena in Altari ponat, donec sumere Sanguinem incipiat: ipsam verò Crucem faciat à fronte ad pectus descendendo, sicut aliàs, cum seipsum manu signat, facere consuevit.

S. Nisi tam parvus sit Minister, ut super Altare brachia extendere non possit.

T. Non solo vino, uti aliqui faciunt, seducti ab Ordine Missæ, qui solius vini mentionem facit, dum Sacerdos se purificare jubetur, non attendentes autem, quòd nulla ibi ablutio digitorum vino solo faciendæ mentio fiat, sed alibi, quâ ratione fieri debeat, explicatum supponatur.

V. Aliqui tamen priùs Purificatorio Patenam extergunt, quod tolerari potest.

X. Nimirum regendo totum Calicem, ut ostendatur mysterium Passionis, seu ipsum Sacrificium peractum esse, uti Gratianus p. 2. tit. 16. n. 11. notat.

VI. Si qui sunt communicandi in Missa, Sacerdos post sumptionem sanguinis, antequam se purificet, facta genuflexione ponat particulas consecratas in pyxide; vel, si pauci sint communicandi, super Patenam; nisi à principio positæ fuerint in pyxide, vel alio Calice. Interim Minister ante eos extendit lintheum seu velum album, & pro eis facit confessionem dicens: *Confiteor DEO.* Tum Sacerdos iterum genuflectit, & manibus junctis vertens se ad Populum in cornu Evangelij dicit: *Misereatur vestri, & Indulgentiam, Absolutionem, & remissionem peccatorum vestrorum*

rorum &c. & manu dextra facit Crucem super eos. Postea genuflectens, accipit manu sinistra Pyxidem seu Patenam cum Sacramento, dextrâ verò sumit unam particulam, quâ inter pollicem & indicem tenet aliquantum elevatam super pyxidem seu Patenam, & conversus ad communicandos in medio Altaris, dicit: *Ecce Agnus DEI, ecce, qui tollit peccata mundi*: Deinde dicit. *z. Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.* Quibus verbis tertio repetitis accedit ad eorum dextram, hoc est, ad latus Epistolæ, & unicuique porrigit Sacramentum, faciens cum eo signum Crucis super Pyxidem vel Patenam, & simul dicens: *Corpus Domini nostri IESU Christi custodiat animam tuam in vitam æternam. Amen.*

a. Omnibus communicatis revertitur ad Altare nihil dicens. *b.* & non dat eis benedictionem, quia illam daturus est in fine Missæ. *c.* Si particule positæ erant super Corporale, extergit illud cum Patena, & si quæ in eo fuerint fragmenta, in Calicem immittit. Deinde dicit secretò, *Quod ore sumpsimus, Domine; & se purificat dicens: Corpus tuum, Domine, quod sumpsi; & alia facit, ut supra.* Minister autem dextra manu tenens vas cum vino ex aquâ, sinistrâ verò mappulam, aliquantò post Sacerdotem eis porrigit Purificationem, & mappulam ad os abstergendum.

Z. Vernaculâ linguâ, si ij, qui communicandi sunt, non calleant latinam linguam.

A. Aliqui juxta sua Ritualia Diœcesana etiam addunt *Pax tecum*, quod, etsi sit præter Rubricas, tolerari tamen potest, cum nihil indecentiæ in verbis illis appareat, sed potius apta sint pium sensum in animis communicantium generare.

Q 4

B. Nisi

B. Nisi aliqua Ritualia Diocesana aliquid dicendum præcipiant, sicuti Augustanum Rituale jubet, ut Antiphona *O sacrum convivium, cum versiculo: Panem de cælo &c.* atque oratione, *DEVS qui nobis sub Sacramento mirabili &c.* recitetur.

C. Ubi tamen iterum consuetudo loci observanda est; qualis est in Augustana Diœcesi, in qua Sacerdos jubetur post Communionem reponere Sacramentum in Tabernaculo, & deinde extenta manu dextra benedicere ijs, qui communicârunt, dicens: *Benedictio DEI omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.* Aliqui tamen solo Sacramento, antequam illud in Tabernaculo ponant, dant benedictionem, quæ consuetudo ad Populi devotionem excitandam conformior videtur.

VII. Si in Altari remaneant particule in Calice, seu in alio vase usque ad finem Missæ, serventur ea, quæ in Feria quinta Cœnæ Domini præscribuntur circa finem Missæ. *d.*

D. Scilicet ut genuflectat, quodcumque accedit, vel recedit à medio Altaris, vel transit ante Sacramentum in pyxide vel alio vase reservatum.

VIII. In Missa solemnè Diaconus stans retrò post Celebrantem, cum in oratione Dominica dicitur, *& dimitte nobis debita nostra*, factâ ibidem genuflexione, vadit ad dexteram Celebrantis, & Subdiaconus circa finem Orationis Dominicæ, facta item genuflexione, revertitur ad Altare, & stans in cornu Epistolæ porrigit Patenam Diacono, qui eam discooperit, & Purificatorio abstergens dat Celebranti, illius manum osculando, & quando opus est, discooperit, & cooperit Calicem, & cum Celebrante adorat. Subdiaconus redditâ Patenâ, & deposito velo, quod ab humeris ejus pendeat, genuflectit, & descendit retrò post Celebrantem *e.* & cum dicitur *Pax Domini*, iterum genuflectens accedit

dit ad sinistram Celebrantis, & simul dicunt *Agnus DEI.* f. deinde factâ ibidem Sacramento genuflexione, redit post Celebrantem. Diaconus verò à dextris genuflexus expectat pacem, &, cùm Celebrans oscularur Altare, ipse se erigens simul osculatur illud extra Corporale, & à Celebrante dicente: *Pax tecum,* complexus accipit pacem, sinistris genis sibi invicem appropinquantibus. g. & ei respondet: *Et cum Spiritu tuo.* Postea iterum Sacramento in Altari adorato, vertit se ad Subdiaconū retrò post Celebrantem, & similiter dat ei pacem; Subdiaconus acceptâ pace à Diacono, & factâ Altaris genuflexione, comitatus ab Acolytha vadit ad Chorum, & dat pacem primo cujusque Ordinis, dignioribus priùs, deinde minùs dignis, & reversus ad Altare, facta genuflexione dat pacem Acolytha, qui ipsum comitaverat, qui & aliis Acolythis circa Altare dat pacem. h. deinde Subdiaconus vadit ad dexteram Celebrantis, &, quando opus est, discooperit Calicem, accipit ampullam vini, & infundit, quando Celebrans vult purificare. i. Diaconus post datam pacem Subdiacono vadit ad librum, &, dum Celebrans se communicat, stant ipse & Subdiaconus profundè inclinati. k. versus Altare.

E. In plano scilicet ante infimum gradum, nisi Altare multos haberet gradus, tum enim in penultimo post Celebrantem staret.

F. Ita tamen, ut simul etiam cum eodem pectus percutiât.

G. Et utroque brachio ab eo, qui dat pacem, super humeros posito, ut ordo Romanus habet; licet alicubi consuetudo sit, ut dextrum duntaxat brachium super humeros, sinistrum infra illos ponat.

H. Nisi fortè alicubi consuetudo sit, ut solus ille, qui pacem accepit, Ministro sibi proximo pacem tribuat.

I. Ad digitorum tamen abluionem etiam aquam affundere debet, sicut ex ijs, quæ n. 5. dicta sunt, colligitur.

K. Decet enim, ut, sicut Diaconus & Subdiaconus inferiores sunt Celebrante, ita etiam magis se humiliant.

IX. In Missa Pontificali Assistens accipit, & defert pacem, ut in cæremoniali habetur. *l.* Si in Missa solemni fiat Communio, omnia serventur, ut supra, sed prius communicet Diaconum & Subdiaconum, deinde alios per Ordinem, & Diaconus Purificationem eis ministret. *m.* Interim à Choro cantatur Antiphona, quæ dicitur Communio. *n.*

L. In quo tamen casu Gavantus p. 2. tit. 10. ait, Diaconum debere recipere pacem ante Clerum, & Subdiacono eam dare.

M. Nisi Patenam ex recepta alicubi consuetudine mento Communicantium supponere, & Celebrantem comitari debeat.

N. Aut alias cantiones de S. Sacramento, aut Christo.

TITULUS IX.

DE COMMUNIONE ET ORATIONIBVS POST COMMUNIONEM DICENDIS.

I. Celebrante purificato, dum Calicem collocat in Altari, liber Missalis defertur per Ministrum ad cornu Epistolæ, & collocatur, ut in Introitu. *o.* Ipse autem Minister genuflectit juxta cornu Evangelij, ut in principio Missæ. *p.* Deinde Celebrans stans junctis manibus legit Antiphonam, quæ dicitur Communio. *q.* Quâ lectâ, junctis item manibus ante pectus vadit ad medium Altaris, & eo osculato, vertit se ad Populum à manu sinistra ad dexteram, & dicit *Dominus vobiscum*, & per eandem viam redit ad librum, & dicit Orationem post Communio-

munionem, eisdem modo, numero, & ordine, ut
 supra dictæ sunt Collectæ. Quibus finitis claudit li-
 brum, r. & jungens manus ante pectus revertitur
 ad medium Altaris, ubi eo osculato vertit se ad Po-
 pulum, & dicit, ut supra, *Dominus vobiscum*. Quo
 dicto stans junctis manibus ante pectus versùs Po-
 pulum dicit, si dicendum est, *Ite, Missa est*, & per
 eandem viam revertitur ad Altare. Si verò non sit
 dicendum, dicto *Dominus vobiscum*, revertitur eo-
 dem modo per eandem viam ad medium Altaris, ubi
 stans versùs illud, junctis ante pectus manibus di-
 cit, *Benedicamus Domino*. s. In Missis autem Defun-
 ctorum eodem modo stans versùs Altare dicit, *Re-
 quiescant in pace*. t.

O. Sic nempe, ut Celebrantem rectà versùs Altare stan-
 tem respiciat.

P. Intellige quoad latus, non autem quoad locum ipsum
 genuflexionis; nam in principio Missæ in plano flectebat,
 nunc verò in primo gradu flectere solet juxta communem
 praxin Ministrorum.

Q. *Communio* dicitur ea Antiphona, quia olim sub Po-
 puli Communionem cantabatur ad gratias DEO propter be-
 neficium Communionis agendas. Ipsæ verò Collectæ, quæ
 subjunguntur, *Postcommunio* vocantur in Missali, quia post
 Communionem peractam olim pro Communicatis diceban-
 tur, iisque gratia à DEO petebatur, ut beneficium Commu-
 nionis in salutem cederet; unde nulla alia tunc benedictio
 dabatur, ut ex Micrologo notat Gavantus p. 1. tit. 13. lit. I.

R. Etsi Gavantus hîc lit. F. manu dextrâ claudi librum
 velit, ita, ut pars libri clausa calicem respiciat; communis
 tamen praxis est, ut, quò commodiùs à Ministro accipi possit,
 sic claudatur, ut tergum libri Calicem respiciat.

S. Dicitur hoc *Benedicamus Domino* versùs Altare, quia
 ibi propriè residet Dominus, qui laudatur, & cui gratiæ a-
 guntur.

T. Quæ verba dicuntur pariter versùs Altare, quia non

Q 6

ad

ad Populum præsentem, sed ad Defunctos absentes pertinent. Dicuntur autem in plurali, etiamsi pro unico tantum Defuncto dicta sit Missa, uti notat Gavantus p. 1. tit. 13. *lit. O.*

II. In Quadragesima autem à Feria quarta Cinerum usque ad Feriam quartam Majoris Hebdomadæ, in Feriali Officio, postquam Celebrans dixit Orationes post Communionem cum suis solitis conclusionibus, antequam dicat, *Dominus vobiscum*, stans in eodem loco ante librum dicit, *Oremus, Humiliate Capita vestra DEO*, caput inclinans, & extensis manibus subjungit eâdem voce Orationem super Populum ibidem positam, *u.* quâ finitâ osculatur Altare, & vertens se ad Populum dicit, *Dominus vobiscum*, & alia, ut supra.

V. Cujus Orationis dicendæ hanc Rationem ex Micrologo reddit Gavantus hîc *lit. N.* quòd olim in fine Missæ Populo panis benedictus distribuebatur, quod quia in Quadragesima ob jejunium non licebat, pro pane dicta est alia Oratione super Populum. Sed hæc ratio probaret, etiam in alijs diebus jejuniorum similem Orationem dicendam fuisse, quod tamen constat non fieri, ideo rectius videtur dici, Ecclesiam hoc tempore hanc Orationem adjicere voluisse, ut nobis finem Quadragesimalis jejunii in memoriam revocaret, atque ad nosmetipsos coram DEO per pœnitentiam, & jejunium humiliandos excitaret.

III. In Missa solemnè Diaconus defert librum *x.* Missalis ad cornu Epistolæ, deinde vadit retrò post Celebrantem. Subdiaconus verò vadit ad cornu Evangelij, *y.* ubi Calicem mundat, aptat cum Purificatorio, Patenâ & Pallâ cooperit, plicat Corporale, reponit in Bursam, & illam ponit super Calicem coopertum velo, quem collocat in Altari, vel super Credentia, ut priùs: postea redit ad locum suum retrò post Diaconum, *z.* qui, cum dicit, *Ite, Missa est*, cum Celebrante vertit se ad Populum, *a.* & in Qua-

drage,

dragesima dicto per Celebrantem *Oremus*, b. Diaconus in cornu Epistolæ vertens se ad Populum, junctis manibus dicit, ut supra: *Humiliate capita vestra DEO*, c. quo dicto vertit se versùs Altare à tergo Celebrantis, & Celebrans dicit Orationem super Populum.

X. Defert autem Diaconus librum clausum, quem deinde aperit, ubi legenda est Communio. Sed & genuflexionem non omittit, quando transit ante medium Altaris.

Y. Itidem cum genuflexione in medio Altaris, ita tamen, ut superiorem gradum Diacono transcunti cedat.

Z. Genuflectens tamen iterum, quando accedit ad medium Altaris.

A. Nonnihil tamen ad latus, ne tergum Celebranti obvertat.

B. Ad ultimam scilicet Orationem, prout in Missali notatur.

C. Ubi tamen, quando se vertit, non opus est, genuflexionem facere, ut ait Gavantus hîc *lit. S.*

TITULUS XII.

DE BENEDICTIONE IN FINE MISSÆ, ET EVANGELIO S. IO ANNIS.

I. **D**ICTO *Ite Missa est*, vel, *Benedicamus Domino*, ut supra, Celebrans ante medium Altaris stans junctis manibus super eo, & capite inclinato, dicit secretò *Placeat tibi sancta Trinitas*, quo dicto, extensis manibus hinc inde super Altare positus, ipsum in medio osculatur: tum erigens se, adhuc stans versùs illud, elevat ad Cælum oculos, & manus, quas extendit, & jungit, d. caputque Cruci inclinans dicit intelligibili voce, *Benedicat vos Omnipotens DEVS*, & junctis manibus, ac demissis ad terram oculis, vertens se ad Populum à sinistro latere

ad

ad dextrum, extensâ manu dextrâ, junctis que digi-
tis, & manu sinistrâ infra pectus positâ semel, e. be-
nedicit Populo dicens: *Pater, Filius, Spiritus sanctus,*
R. Amen. & circulum perficiens *f.* accedit ad cor-
nu Evangelij, ubi dicto *Dominus vobiscum,* & *R.*
Et cum spiritu tuo, pollice dextro signans primùm si-
gno Crucis Altare, seu librû in principio Evangelij,
g. deinde frontē & pectus, dicit *h. Initium S. Evan-*
gelij secundum Ioannem, vel *Sequentia S. Evangelij,* ut
dictum est in Rubricis generalibus, & *R. Gloria tibi*
Domine, junctis manibus legit Evangelium, *In prin-*
cipio, vel aliud, ut convenit. *i.* Cùm dicit: *Et Verbum*
Caro factum est, genuflectit versùs cornu Evangelij,
& surgens prosequitur, ut priùs. Quo finito, Mini-
ster stans à parte Epistolæ respondet *DEO gratias.*

D. Extendit quidem elevando, jungit autem post eleva-
tionem.

E. Ad differentiam Episcoporum & Abbatum, qui ter be-
nedicere solent.

F. Id est, non ampliùs ad medium Altaris rediens, sed ex
integro se vertens.

G. Vel etiam ipsam Tabellam, si memoriæ suæ diffidens
ex illa legit Evangelium.

H. Ita tamen, ut, dum Altare, vel librum, vel Tabellam
signat, manum sinistram Altari; dum verò se signat, pecto-
ri apponat.

I. Id est, prout Festa & Feriæ occurrentes v. g. Domini-
cæ, Feriæ majores, & Vigiliæ, requirunt.

II. Si Celebrans in Altari vertit faciem ad Po-
pulum, non vertit se, sed stans, ut erat, benedicit
Populo, ut suprâ, in medio Altaris, *k.* deinde ac-
cedit ad cornu Evangelij, & dicit Evangelium San-
cti Joannis.

K. Puta, si Altare ad Orientem sit exstructum, ita ut, dum
Celebrans versùs Altare stat, Populum ante oculos habeat.

III. Si

III. Si celebravit coram summo Pontifice, Cardinale, & Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo in Provincia, Civitate, vel Diœcesi sua existente, Celebrans dicto: *Placeat tibi SS. Trinitas*, dicit: *Benedicat vos Omnipotens DEVS*, & convertens se ad Summum Pontificem genuflectit, ad Cardinalem verò, & Legatum, vel alium ex supradictis Prælati, capite inclinato, quasi licentiam benedicendi petens prosequitur: *Pater, Filius, & Spiritus sanctus*, benedicens astantes à parte, ubi non adest Pontifex, Cardinalis, Legatus, aut Prælati prædicti. Si autem celebravit coram Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo extra eorum Provinciam, Civitatem, aut Diœcesin constitutis, eis absque alio respectu, ut cæteris, qui intersunt, more consueto benedicat.

IV. Si autem celebravit pro Defunctis, dicto: *Placeat tibi SS. Trinitas*, ut supra, & osculato Altari, accedit ad cornu Evangelij, & dicit Evangelium S. Joannis, prætermissa benedictione, quæ in Missis Defunctorum non datur.

V. Finito Evangelio in fine Missæ, si celebravit coram Summo Pontifice, Cardinale, & Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, & Episcopo, convertit se ad illum, coram quo ex prædictis celebravit, & facit reverentiam convenientem. l. Si non celebravit coram aliquo prædictorum, hujusmodi reverentiam prætermittit.

L. Modicâ scilicet genuflexione, vel profundâ Corporis inclinatione, prout mos est in loco, in quo celebrat.

VI. Quibus omnibus absolutis, extinguuntur per Ministrum candelæ, i. interim Sacerdos accipit sinistrâ Calicem, dexteram ponens super Bursam, ne aliquid

aliquid cadat, descendit ante infimum gradum Altaris, *n.* & ibi in medio vertens se ad illud, caput inclinatur, *o.* vel, si in eo est Tabernaculum SS. Sacramenti, genuflectit, & factâ reverentiâ, accipit Birretum à Ministro, caput cooperit, ac præcedente eodem Ministro, eodem modo, quo venerat, redit ad Sacristiam, interim dicens Antiphonam *Trium Puerorum*, *p.* & Canticum *Benedicite*. Si verò dimissurus sit Paramenta apud Altare, ubi celebravit, finito Evangelio prædicto ibidem illis se exiit, & dicit Antiphonam *Trium Puerorum* cum Canticum *Benedicite*, & alijs Orationibus, ut suo loco ponuntur.

M. Extingui deberent juxta Gavantum hâc *lit. F.* primò in cornu Evangelij, deinde in cornu Epistolæ, ut Minister statim Missale cum Birreto Sacerdotis accipere possit; unde non bene faciunt Ministri, qui, dum Celebrans Evangelium legit, in cornu Epistolæ jam lumen extinguunt; nec enim lumina extingui debent ante finem Missæ; præstatque Sacerdotem expectare, quàm aliquid non satis Rubricis conveniens agere.

N. Priùs tamen etiam, dum ab Altaris medio discedit, Cruci reverentiam faciens.

O. Cum profunda ipsius etiam Corporis inclinatione, uti ex alibi dictis de inclinatione ante Altare colligitur.

P. Quam tamen in Festis Duplicibus etiam ante Canticum integram recitat.

VII. In Missa solemnè Celebrans eadem voce & modo, quo in privatis Missis, semel tantùm benedicit Populo, nisi sit Episcopus, *q.* & dicto Evangelio secundùm Joannem, vel alio, ut supra, Ministrante Subdiacono librum, *r.* si opus est, discedit cum Ministris ordine & modo, quo venerat.

Q. Aut Abbas, qui ad modum Episcoporum ter etiam benedicere solet.

R. Id est, ad cornu Evangelij deferente, & folia, si opus est,

est, vertente; Diacono interea quasi medio inter Celebrantem & Subdiaconum, aliquantum tamen post Celebrantem, stante. Qui ambo ad benedictionem Celebrantis genuflectunt in supremo gradu ad bina latera Celebrantis, &, dum is benedictionem dat Populi, etiam ipsi sibi Crucis signum formant.

VIII. Episcopus autem ter benedicit Populo, etiam in Missis privatis, ut in Cæremoniali habetur.

TITULUS XIII.

PRECES IN RECESSU AB ALTARI
SACERDOTIBVS DICENDÆ.

Antiph. Trium puerorum cantemus Hymnum, &c.

Canticum trium puerorum. Dan. 3.

Benedicite omnia opera Domini Domino &c.

Psal. 150. Laudate Dominum in Sanctis ejus.

Sumuntur ex Laudibus Dominicæ. Deinde repetitur Antiph.

Trium puerorum cantemus Hymnum: quem cantabant Sancti in camino ignis benedicentes Dominum.

Quæ Antiphona in Festis Duplicibus tantum Duplicatur: & in Missis, qua ritu Duplici, id est, sub una Oratione (etiam pro Defunctis) dicuntur: & tempore Paschali additur in fine, Alleluja.

Sacerdos dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster.

✠. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos à malo. Amen.

✠. Confiteantur tibi Domine omnia opera tua.

R. Et Sancti tui benedicant tibi.

✠. Exultabunt Sancti in Gloria.

R. Lætabuntur in cubilibus suis.

✠. Domine exaudi Orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

✠. Dominus vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

Instruct. I.

R

O R E-

O R E M V S.

DEVS, qui tribus pueris mitigâsti flammâ ignium : concede propitius ; ut nos famulos tuos non exurat flamma vitiorum.

Actiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere : ut cuncta nostra oratio, & operatio à te semper incipiat, & per te cæpta finiatur.

DA nobis, quæsumus Domine, vitiorum nostrorum flammâs extinguere ; qui beato Laurentio tribuisti tormentorum suorum incendia superare. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

TITULUS XIV.

ORDO MISSÆ, ET EIVSDEM RVBRICÆ
EXPLICATIVVS IVXTA POSITÆ.

HActenus Rubricas Missæ Notis brevibus satis, ut opinor, sunt illustratæ. Quia tamen non omnibus placet, longiores ejusmodi explicationes perlegere, sed potius in compendio tam ipsum Missæ Ordinem, quàm Rubricas juxta quamvis Missæ partem positas habere volent, ideo ut huic etiam desiderio faciam satis, facilioremque Instructionis, quâ Sacerdotij Candidati in Cæremonijs Missæ instrui solent, praxin efficiam, eundem Ordinem cum Rubricis ex latere positus breviter etiam hîc inserere placuit, uti & in fine notas pro certis Missæ partibus adijcere, ut ijs, qui addiscere & Cantum & Cæremonias Missæ voluerint, & Missale non habuerint, hic libellus pro Missali servire queat. Quia verò plerumque etiam Neomystræ primam Missam de SS. Trinitate legunt, aut canunt, ideo hanc etiam præ reliquis eligam, & pro Exemplari huc apponam ; ex illa enim tanquam difficiliore faciliè etiam aliarum Missarum ritè dicendarum praxis addiscetur.

omnipotens DEVS, & dimissis peccatis vestris, perducatur vos ad vitam æternam. *R. Amen.*

9. Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum nostrorum, tribuat nobis omnipotens & misericors Dominus. *R. Amen.*

10. DEVS tu conversus vivificabis nos. *R. in te.*

Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

R. da nobis.

Domine exaudi Orationem meam.

R. ad te veniat.

Dominus vobiscum.

R. spiritu tuo.

11. Oremus.

12. Aufer à nobis, quaesumus Domine, iniquitates nostras: ut ad sancta sanctorum puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

13. Oramus te Domine, per merita Sanctorum tuorum:

R 3

14. Quo-

9. Signat se ad pectus à fronte.

10. Stans inclinatus junctis manib⁹ recitat clarâ voce usque ad Orationem: *Aufer à nobis &c.*

11. Extendit & jungit manus, ac clarâ voce dicit.

12. Dum dicit secretò *Aufer &c.* junctis manibus ascendit ad medium Altaris.

13. Inclinatus manibus junctis super Altare, itâ; ut parvi digiti solum Antipendii superiorum partem tangant, pollice dextro super sinistrum

14. Quorum Reliquiæ hîc sunt, & omnium Sanctorum : ut indulgere digneris omnia peccata mea. Amen.

INTROITVS.

15. Benedicta sit Sancta Trinitas, atque indivisa Unitas ; Confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suã.

PSALMVS.

Domine Dominus noster: quàm admirabile est nomen tuum in universa terra.

16. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

17. Benedicta sit Sancta Trinitas, atque indivisa Unitas : Confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suã.

18. Kyrie eleison &c.

posito, (quæ omnia observantur semper, quoties manus junctæ super Altare ponuntur) dicit *Oramus.*

14. Osculatur Altare in medio, manibus extensis æqualiter hinc inde super eo positus.

15. Stans in cornu Epistolæ versus Altare, incipit Introitum intelligibili voce, simul signat se à fronte ad pectus, & junctis manibus prosequitur, ac ad nomen *Trinitas* caput inclinat.

16. Tenens junctas manus, *Caput* inclinatur versus Crucem.

17. Hic non se signat ; ut Prius. quo finito junctis manibus accedit ad medium Altaris.

18. In medio manibus junctis, intelligibili voce Sacerdos dicit : *Kyrie eleison. Chri-*

19. Gloria in excelsis.

20. DEO.

21. Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis, laudamus te, benedicimus te,

22. Adoramus te, glorificamus te,

22. Gratias agimus tibi propter magnā gloriam tuam, Domine DEVS, rex cœlestis, DEVS Pater Omnipotens, Domine Fili unigenite, 22. JESV Christe. Domine DEVS, Agnus DEI, Filius Patris. Qui tollis peccata mundi, miserere nobis. Qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram. 22. Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis. Quoniā tu solus sanctus; Tu solus Dominus; Tu solus altissimus 22. Iesu Chri-

ste eleison. id est, bis Kyrie eleison. semel Christe eleison, & iterum bis Kyrie eleison, alternatim.

19. Intelligibili voce dicit: extendens, elevansque manus usque ad humeros.

20. Cū DEO dicit, jungit manus, & caput Cruci inclinat.

21. Erecto capite, manibus junctis ante pectus usque ad finem profectur.

22. Cū hæc dicit, caput Cruci inclinat.

22. Iterum.

22. Iterum.

22. Rursus.

22. rursus.

ste, 23. Cum S. ✠ Spiritu, in gloria DEI Patris, Amen.

24. Dominus vobiscū

25. Oremus.

26. Omnipotens sempiternæ DEVS, qui dediisti Famulis tuis in confessione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoscere, & in potentia Majestatis adorare Unitatem; quæsumus, ut ejusdem fidei firmitate ab omnibus semper maniamur adversis. Per Dominum nostrum JESUM Christum filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus per omnia sæcula sæculorum.

M. Amen.

27. Per Dominum nostrum

ctus, interim absolvit in gloria DEI Patris. Amen.

Deinde osculatur Altare, tum manibus junctis ante pectus demissis oculis vertens se à sinistro latere ad dexterum versus Populum &

24. Extendens ac jungens manus ante pectus voce intelligibili dicit; deinde junctis manibus per eandem viam revertitur ad librum.

25. Extendens ac jungens manus ante pectus, caput cruci inclinans dicit, Oremus.

26. Tum extendit manus ante pectus, ita, ut palma unius manus respiciat alteram, & digitis simul junctis, quorum summitas humerorum altitudinem, distantiamque non excedat (quod in omni extensione manuum ante pectus servatur) & recitat Ora-

27. Cum dicit per Dominum jungit manus, et tenet junctas usque ad finem,

28. JESUM,

si non dicatur per Dominum, sed qui vivis & regnas, tunc jungit, cum dicit in unitate.

28. Cum nomen JESU dicitur, inclinat caput versus Crucem, quod etiam fit, cum id legit in Epistola, & ubicunque nominatur nomen MARIAE vel SS. de quibus dicitur Missa, vel fit commemoratio, item cum fit Oratio pro Papa, ad nomen ejus semper inclinat caput, non tamen versus Crucem.

Epistola.

29. Lectio Epistolæ B. Pauli Apostoli ad Romanos.

O altitudo divitiarum Sapientię & Scientię DEI: quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles vię ejus? quis enim cognovit sensum Domini: aut quis Consiliarius ejus fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Ipsi honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

M. R. DEO gratias.

Graduale.

Benedictus es Domine

29. Oum dicit intelligibili voce Epistolam & Graduale, potest ponere manus ad arbitrium vel super librum, vel super Altare manibus, ita, ut palmę librum tangant; vel, ut placuerit, librum tenens.

qui intuevis abyssos, &
sedes super Cherubin.

Versus.

Benedictus es, Domine,
in firmamento cæli, &
laudabilis in sæcula, Al-
leluja, Alleluja.

Versus.

Benedictus es Domine
DEVS Patrum nostro-
rum, & laudabilis in sæ-
cula. Alleluja.

30. Munda cor meum,
ac labia mea, Omnipotens
Deus, qui labia Isaia
Prophetæ calculo mun-
dasti ignito: ita me tuâ
gratâ miseratione digna-
re mundare, ut sanctum
Evangelium tuum digne
valeam nuntiare. Per
Christum Dominum no-
strum, Amen.

Jube Domine benedicere

Dominus sit in corde
meo & labijs meis, ut di-
gne & competenter an-
nuntiationem Evangelii sui

31. Amen.

30. Lecto Graduali, redit
junctis manibus ad medium,
ibi stans junctis manibus an-
te pectus, elevatisque ad
DEVM oculis, & statim de-
missis, dicit secreto: *Mun-
da &c. Jube domine &c.* ma-
nus non ponit super Altare,
& dicit profundè inclinatus.

31. His omnibus absolu-
tis, vadit ad cornu Evange-
lii, stans

Brevibus Notis Illustrate.

50: in Ecclesijs benedicam te, Domine.

52. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

Sicut erat in principio, & nunc, &c.

53. Suscipe Sancta TRINITAS hanc oblationem, quam tibi offerimus ob memoriam Passionis, Resurrectionis, & Ascensionis IESU Christi Domini nostri: & in honorē B. Marię semper Virginis, & beati Joannis Baptistę, & sanctorum Apostolorum, Petri & Pauli; & istorum, et omnium Sanctorum: ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem: & illi pro nobis intercedere dignentur in celis, quorū memoriam agimus in terris. Per Christum Dominum &c.

54. Orate Fratres: ut meum ac vestrum Sactificium, acceptabile fiat apud DEUM Patrem omnipotentem.

S

52. Ad Gloria Patri (quod omittitur in Missis Defunctorum, & in Missis de tempore à Dominica Passionis, usque ad Sabbatum sanctum exclusive) inclinatur caput Cruci, dici etiam potest, cum rediatur ad medium Altaris.

53. Lotus & extensis manibus, easdem ante pectus junctas tenens revertitur ad medium Altaris, ubi facta competente reverentia, stans, oculosque ad DEUM elevans, et statim demittens, manibus junctis super Altare, aliquantulum inclinatus dicit secreto: Suscipe &c.

54. Finita Oratione predicta, manibus hinc de extensis, & super Altare politis osculatur illud in medio junctis manibus ante pectus demissisque oculis ad terram à sinistra ad dextram vertit se ad populum, et verberat

M. Sulcipiat &c.
Amen.

55.

56. Per Dominum no-
strum Iesum Christum fi-
lium tuum, qui tecum vi-
vit et regnat in unitate
Spiritus Sancti DEUS.

57. Per omnia saecula
saeculorum

58. Dominus vobiscum.

59. Sursum corda.

60. Gratias agamus
Domino

55. sus eum extendens & jungens
manus dicit voce aliquantu-
lum elata: *Orate Fratres: &*
secretò absolvens perficit cir-
culum, (nisi proster Venera-
bile) & revertens junctis ma-
nibus ante pectus à manu
dextra ad medium Altaris: ubi
Minister suam Oratio-
nem absolverit, respondet, *A-*
men.

56. Dicit ex libro Oratio-
nes secretas, manibus exten-
sis, submissa voce, sine *Ore-*
mus, aut alia interpositione.

57. Cùm dicit *Per Dominum*,
jungit manus: cùm dicit *IE-*
SUM Christum, caput inclinat,
quod fit in prima, &, si sint
plures, in ultima etiam Ora-
tione.

58. Ubi in ultima Oratione
Secreta pervenerit ad verba:
Per omnia saecula exclusivè,
depositis super Altare mani-
bus hinc inde extensis, dicit
convenienti & intelligibili
voce, *Per omnia saecula &c.*

59. Deinde subjungit, eo-
dem modo tenens manus: *Do-*
minus vobiscum.

60. Cùm dicit: *Sursum cor-*
da, elevat manus hinc inde
extensas, usque ad pectus, ita
ut palma unius respiciat pal-
mam alterius manus.

60.

61. DEO nostro.

62. Verè dignum & iustum est &c.

63. Sanctus, sanctus, sanctus Dominus DEUS Sabaoth. Pleni sunt cæli & terra gloriâ tuâ, Osanna in excelsis.

64. Benedictus, qui venit in nomine Domini. Osanna in excelsis.

65. Te igitur Clementissime Pater, per JESUM Christum Filium tuum, Dominum nostrum, supplices rogamus,

66. ac petimus,

67. uti accepta habeas & benedicas

68. hæc † dona, hæc † munera, hæc † sancta Sacrificia illibata.

69. In primis, quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta Catholica, quam pacificare, custodire, adunare, & regere
S 2 dignè

61. Ad DEO nostro etiam oculos elevat, & statim Crucis caput inclinat.

62. Elevatis & extensis, ut prius, manibus prosequitur Præfationem pro tempore convenientem.

63. Dicit iunctis manibus ante pectus, & inclinatus (non super Altare manibus positus) voce mediocri prosequitur usque ad Canonem.

64. Erigit se, & signum Crucis sibi producit à fronte ad pectus.

65. Elevat aliquantulum manus, oculisque ad DEUM elevatis, ac statim demissis, manibusque iunctis super Altare positus, profundè inclinatus incipit Canonem secretò dicens *Te igitur &c.*

66. Post hæc verba osculatur Altare in medio.

67. Erigit se, jungit manus ante pectus.

68. Dextrâ ter signat super Hostiam & Calicem communiter, &

69. Extensis manibus ad pectus prosequitur.

digneris toto orbe terrarum.

70. Una cum famulo tuo Papa nostro N.

71. & Antistite nostro N. & omnibus Orthodoxis, atque Catholicæ & Apostolicæ Fidei cultoribus.

72. Memento Domine famulorum, famularumque tuarum,

73. Et omnium circumstarium, quorum tibi fides cognita est, & nota devotio, pro quibus tibi offerimus: vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis, pro se, suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis & incolu-

70. Exprimit nomen Papæ, & caput inclinatur. Sede autem vacante hæc verba omittuntur.

71. Exprimit nomen Ordinarij, seu Episcopi illius loci, in quo celebratur. Qui si vita functus est, ea verba omittuntur.

72. Cùm dicit *Memento* (quæ vox, uti & reliqua secretò dicenda est) elevans & jungens manus usque ad faciem, vel pectus, sic paulisper stat in quiete, demisso aliquantulum capite, faciens commemorationem vivorum ad suam voluntatem, vel singulariter rememorans (mente secretò nominans) vel communiter uno contextu ipsorum vivorum commemorationem faciens, pro quibus ante Missam orare proposuit.

73. Finito *Memento* demissis & extensis, ut priùs, manibus, continuat Orationem secretò.

columitatis suæ : tibi que reddunt vota sua æterno DEO, vivo & vero.

74. Communicantes, & memoriam venerantes, in primis gloriosæ semper Virginis Mariæ,

75. Genitricis DEI, & Domini nostri J E S U Christi,

76. sed & beatorum Apostolorum ac Martyrū tuorum

77. Petri & Pauli, Andree, Jacobi, Joannis, Thomæ, Jacobi, Philippi, Bartholomæi, Matthæi, Simonis & Thadæi: Lini, Cleti, Clementis, Xysti, Cornelij, Cypriani, Laurentij, Chryso-goni, Joannis & Pauli, Cosmæ & Damiani, & omnium Sanctorum tuorum: quorum meritis, precibusque concedas, ut in omnib⁹ protectionis tuæ muniamur auxilio.

78. Per eundem Christum &c.

79. Hanc igitur oblationem servitutis nostræ,

S 3

sed

74. Silentio stans proficitur.

75. Caput inclinat.

76. Caput Cruci inclinat.

77. Ad nomina Sanctorum, qui hîc & infra n. 116. recensentur, cum pronunciat, caput inclinat, eo die, quo vel eorum facta est Commemoratio specialis, vel de ijs Mis-sa celebratur; etiam per Octavas. Gavant. p. 2. tit. 5. n. 2.

78. conjungens manus:

79. Expandit manus simul super Oblatam, ita, ut palmæ

sed & cunctæ familiæ
tuæ, quæsumus Domine,
ut placatus accipias: diés-
que nostros in tua pace
disponas, atque ab æter-
na damnatione nos eri-
pi, & in electorum tuorū
& jubeas grege numerari.

80. Per Christum Do-
minum nostrum. Amen.

Quam oblationem tu
fa DEUS in omnibus quæ-
q sumus

81. Bene † dictam ad-
scriptam, ratam, ratio-
nabilem, acceptabilem-
que facere digneris.

82. Ut nobis corpus,

83. Et Sanguis fiat.

84. Dilectissimi filij tui
Domini nostri.

85. JESU CHRISTI.

86. Qui pridie, quàm
pateretur,

87. Accipit panem in
sanctas ac venerabiles
manus suas,

88. Et elevatis oculis in
cælum ad te, *in* M Pa-

sint apertæ versus, ac super
Calicem & Hostiam, quas sic
tenet pollice dextro super si-
nistrum posito usque ad *Per*
Christum Dominum nostrum.
Amen.

80. Jungit manus, & profe-
quitur:

81. Communiter signat rex
super Hostiam & Calicem.

82. Separatim signat semel
super Hostiam tantum.

83. Et semel super Calicem
tantum.

84. Elevans & jungens ma-
nus

85. Inclinat caput Cruci.

86. Extergit, si opus fuerit,
pollices & indices super Cor-
porale.

87. Accipit pollice & indi-
ce dextræ Hostiam, & eam
cum illis, ac indice, & polli-
ce sinistrae manūs tenens
stans erectus.

88. Elevat ad cælum ocu-
los, & statim demittit.

erem suum omnipoten-
tem, tibi

89. Gratias agens.

90. Benedixit, fregit,
deditque discipulis suis,
dicens: Accipite & man-
ducate ex hoc omnes.

91. Hoc est enim
Corpus meum.

89. Caput aliquantulum in-
clinat.

90. Tenens Hostiam inter
pollicem & indicem sinistrae,
dextrâ producit signum Cru-
cis super ea. Si adsit vas cum
aliis Hostijs consecrandis
discooperit prius dextrâ vas
illud. Cùm finierit supradi-
cta verba,

91. Cubitis super Altare po-
situs, stans capite inclinato,
tenens Hostiam inter pollices
& indices utriusque manus,
manibus infernè conjunctis,
reliquis manuum digitis ex-
tensis, & simul quoque jun-
ctis, distinctè, reverenter, ac
secretò profert verba con-
secrationis super Hostiam, & si-
mul super omnes, si plures
sint consecrandæ. Prolati
verbis genuflexus adorat eam
erigens, elevat eam cum decenti
mora in altum Hostiam in-
tentis in eam oculis, ut com-
modè videri à populo & ado-
rari queat; peractâ elevatio-
ne, solâ dextrâ deinde reposi-
tam Hostiam super Corpora-
le, genuflexus iterum ado-
rat.

Deinceps pollices & indices
non disjungit, nisi quando
Hostiam consecratam tan-
gere debet.

92. Simili modo post-
quam coenatum est

S 4

93. Ac

hoc dicens: *hoc dicens: [operit]*

Pars VI. Rubrica de Ritibus Missæ

93. Accipiens & hunc præclarum Calicem, in sanctas ac venerabiles manus suas, item tibi

94. Gratiâ agens.

95. Benedixit, deditque Discipulis suis, dicens: Accipite, & bibite ex eo omnes.

96. Hic est enim calix Sanguinis Agni, novi & æterni Testamenti: mysterium fidei: qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

97. Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis.

93. Ambabus manibus accipit Calicem juxta nodum infra cuppam, & aliquantulum illum elevans, ac statim deponens

94. Caput inclinât.

95. Sinistrâ Calicem infra cuppam tenens, dextrâ signat super eum, & prosequitur, deditque &c.

96. Tenens sinistrâ pedem Calicis parùm elevatum, dextrâ nodum infra cuppam, cubitis super Altare positus, & capite inclinato profert verba consecrationis attentè, continuatè, & secretò. Quibus dictis reponit Calicem super Corporale.

97. Dicit secretò: Hæc quotiescunque &c. & interea genuflexus adorat S. Sanguinem reverenter; tum se erigit, & accipiens Calicem discoopertum cum S. Sanguine ambabus manibus, ut prius elevat eum, & erectum, quantum commodè potest, ostendit populo adorandû, intentis in eum oculis, mox ipsum

reverenter reponit super corporale in locum pristinum & manu dextra Pallâ cooperit, ac genuflexus Sacramentum adorat.

98. Unde & memores, Domine, nos servi tui, sed & plebs tua sancta, ejusdem Christi Filij tui Domini nostri, tam beatæ Passionis, nec non & ab inferis Resurrectionis, sed & in cælos gloriosæ Ascensionis,

98. Extensis manibus ad pectus dicit secretò: *Unde et.*

99. Offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis ac datis

99. Jungit manus.

100. Hostiam† puram, Hostiam† sanctam, Hostiam† immaculatam.

100. Manu sinistra posita super Altare intra Corporale, dextrâ signat ter communiter supra Hostiam & Calicem.

101. Panem† sanctum vitæ æternæ,

101. Semel supra Hostiam tantum signat.

102. Et Calicem† salutis perpetuæ.

102. Semel super calicem tantum.

103. Supra quæ propitio ac sereno vultu respicere digneris: & accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel, & Sacrificium Patriarchæ nostri Abrahamæ: & quod tibi obtulit summus Sacerdos

103. Stans, ut prius extensis manibus prosequitur.

tuus Melchisedech, sanctum Sacrificium, immaculatam Hostiam.

104. Supplices te rogamus, omnipotens DEUS: jube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime Altare tuum, in conspectu divinæ Majestatis tuæ: ut quotquot

105. ex hac Altaris participatione

106. Sacrosanctum Filii tui,

107. Corpus, &

108. Sanguinem sumserimus,

109. omni benedictione cælesti,

110. & gratiâ repleamur.

111. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

112. Memento etiam Domine famulorum, famularumque tuarum N.

N. qui nos præcesserunt cur signo fidei, & dormiunt in domino pacis.

113. I.

104. Profundè inclinatus, junctis manibus; & super Altare positus dicit *Supplices &c.*

105. Osculatur Altare manibus hinc inde super Corporale positus.

106. Jungit manus.

107. Dextrâ signat semel super Hostiam tantum.

108. Semel supra Calicem, sinistrâ super Corporale positâ.

109. Seipsum signat à fronte ad pectus signo Crucis, sinistrâ positâ infra pectus.

110. Prosequitur *& gratia &c.*

111. Jungit manus.

112. Secretò iterum vox *Memento* cum reliquis dicenda; & extensis & junctis manibus ante pectus, & usque ad faciem elevatis, & intentis oculis ad Sacramentum super Altare, facit commemoratio-

tionem fidelium defunctorum, de quibus sibi videtur, eodem modo, capite aliquantulum inclinato, (Gerlac.) ut dictum est de commemoratione vivorum. Manus autem primum junguntur post verba, *in somno pacis*: post quæ etiam fit pausa, pro memoria Defunctorum habenda.

113. Iphis, Domine, & omnib⁹ in Christo quiescentibus, locum refrigerij, lucis & pacis, ut indulgeas, deprecamur.

114. Per eundem &c.

115. Nobis quoque peccatoribus

116. famulis tuis de multitudine miserationum tuarum sperantibus partem aliquam & societatem donare digneris, cum tuis sanctis Apostolis & Martyribus: cum Joanne, Stephano, Matthia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Marcellino, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnete, Cecilia, Anastasia, & Omnibus Sanctis tuis: intra

S 6

quo-

113. Commemoratione facta, stans erectus, ut prius, extensis manibus iterum prosequitur *Iphis*.

114. Jungit manus, & caput inclinat.

115. Vocem aliquantulum elevat, & dextra manu sibi pectus percutit, sinistra posita super Corporale.

116. Prosequitur *famulis &c.* stans manibus extensis.

quorū nos cōfortiū nō æ-
stimator meriti, sed veniē
quē sum⁹ largitor admitte,

117. Per Christum Do-
minum nostrum,
Per quē hęc omnia, Do-
mine, semper bona creas,

118. sancti † ficas, vi-
vi † ficas, bene † dicis,

119. Et præstas nobis.

120. Per ip̄sum, & cum
ip̄so, & in ip̄so,

121. est tibi DEO Pa-
tri † omnipotenti, in uni-
tate Spiritus † Sancti,

122. Omnis honor &
gloria,

117. Jungis manus ante pec-
tus.

118. Signat communiter ter
super Hostiam & Calicem.

119. Discooperit manu dex-
tra Calicem, & genuflexus Sa-
cramentum adorat: tum se e-
rigit, & reverenter accipit
Hostiam inter pollicem, &
indicem dextræ manus, &
cum ea super Calicem, quem
manu sinistra tenet circa no-
dum infra cuppam,

120. Signat ter à labio ad
labium, Calicem tamen Ho-
stiā non contingat, dicens:
Per ipsum &c.

121. Et similiter cum Ho-
stia signat bis inter Calicem
& pectus, incipiens à labio
Calicis, & dicit: *est tibi &c.*

122. Tenens manu dextra
Hostiam super Calicem, ele-
vat eum aliquantulum simul
cum Hostia dicens: *omnis ho-
nor &c.* Et statim utrumque
deponens Hostiam collocat
super Corporale, & si opus sit
digitos extergit, ut supra; &
pollices & indices, ut prius
jungens, Calicem Pallā co-
operit, & genuflexus Sacra-
mentum adorat.

P A R S III.

AB ORATIONE DOMINICA
USQUE AD FINEM.

123. Per omnia sæcula
sæculorum.

123. Cooperto Calice, ad-
ratóque Sacramento, erigit
se, & manibus extensis hinc
inde super Altare intra Cor-
porale positus, dicit intelli-
bili voce: *per omnia &c.*

124. Oremus. Præce-
ptis salutaribus moniti,
& divina institutione
formati audemus dicere:

124. Jungit manus, caput
Sacramento inclinans, cum
dicit: *Oremus.*

125. Pater noster, &c.
in tentationem. *Min.* Sed
libera nos à malo.

125. Extendit manus, & ⁱⁿ
stans oculis ad Sacramentum,
intentis, prosequitur usque ad
finem. Cum dicit: *Et ne nos
inducas &c.* non jungit ma-
nus; sed sinistra super Corpo-
rale posita, &

126. Amen.

126. Dicto *Amen*, submissa
voce, manu dextra, pollice &
indice non disjunctis, Pate-
nam aliquantulum Purifica-
torio extergens, eam accipit
(si tamen facile tolli non
queat, sinistra manus subsidio
esse poterit, aliàs non adhi-
benda) inter indicem et me-
dium digitos: quam tenet
super Altare erectam.

127. Libera nos, qua-
sumus Domine, ab omni-
bus malis, præteritis,
præ-

127. Sinistrâ super corpo-
rale positâ, dicit *Secreto: li-
bera.*

præsentibus, & futuris :
 & intercedente Beata &
 gloriosa ^{semper} Virgine DEI Ge-
 nitricæ MARIA,

128. cum beatis Apo-
 stolis tuis Petro & Paulo,
 atque Andrea, & omni-
 bus Sanctis,

129. da propitius pa-
 cem in diebus nostris,

130. Ut ope misericor-
 diæ tuæ adjuti, & à pec-
 cato simus semper liberi,
 & ab omni perturbatio-
 ne securi.

131. Per eundem Do-
 minum nostrum JESUM
 Christum filium tuum.

128. Elevat manu dextera
 Patenam de Altari, & seipsum
 cum ea signare incipit ad ea
 verba: *cum beatis Apostolis*
&c. cum se signat, manum
 sinistram ponit infra pectus:
 deinde Patenam ipsam oscu-
 latur.

129. Dicens: *Da propitius.*

130. Submittit Patenam Ho-
 stia, quam indice sinistro ac-
 commodat super Patenam su-
 per Corporale positam, &, ut
 communis mos est, partim
 pedi Calicis innixam, ut po-
 stea & partes Hostia, & Pate-
 na ipsa, commodius accipi
 possint; nec fragmenta à ter-
 go Patenæ adhæreant: disco-
 operit Calicem, & genuflexus
 Sacramentum adorat; tum se
 erigens, accipit Hostiam in-
 ter pollicem & indicem dex-
 tra manu, & cum illis, ac pol-
 lice & indice sinistra manus
 eam super Calicem tenens,

131. reverenter frangit per
 medium à superiori parte in-
 cipiens, & dicens: *Per eundem*
&c. Et mediam partem, quam
 inter pollicem & indicem dex-
 træ manus tenet, ponit super
 Patenam.

Qui

qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu sancto per mortem tuam mundum vivificasti: libera me per hoc Sacrosanctum Corpus, & Sanguinem tuum, ab omnibus iniquitatibus meis, & universis malis: & fac me tuis semper inhærere mandatis, & à te nunquã separari permittas: qui cum eodem DEO Patre & Spiritu sancto vivis & regnas DEUS in sæcula sæculorum. Amen.

Perceptio Corporis tui Domine JESU Christe, quod ego indignus sumere præsumo, non mihi proveniat in judiciũ, & condemnationem: sed pro tua pietate profit mihi ad tutamentum mentis & corporis, & ad medelam percipiendã. Qui vivis & regnas cum DEO Patre, in unitate Spiritus sancti DEUS per omnia sæcula sæculorum.

145. Amen.

T

146. Pa-

Instruct. I.

In Missis Defunctorum ne datur Pax, neque dicitur præcedens Oratio.

Si est daturus Pacem, osculatur Altare in medio, & instrumentum Pacis ei porrectum à Ministro juxta ipsam ad dextram, hoc est, in cornu Epistolæ genuflexo, & dicit: Pax tecum. Si non adsit, qui hujusmodi instrumento Pacem recipiat à Celebrante, Pax non datur, etiã si illius datio Missæ conveniat: nec osculatur Altare, sed dicta præmissa Oratione, statim subjungit alias hæc præscriptas.

145. Quibus Orationibus dicitis genuflectens Sacra-

28

pra
&
gl
ni
I
sto
at
bu

ce

L. 9.

ua

c

&

n

c

t

t

t

t

n

C

c

c

t

146. Panem cælestem accipiam, & nomen Domini invocabo.

147. Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea. 2. Domine, non sum &c. 3. Domine, non sum dignus &c.

148. anima &c.

149. Corpus Domini nostri Jesu Christi, custodiat animam meam in vitam æternam.

150. Amen.

151. Quæst.

mentum adorat, & se erigit. 146. Secretò dicit: *Patena* &c. quo dicto, dextrâ manû accipit de Patena reverentibus ambas partes Hostiæ, & locat inter pollicem & indicem sinistrae manus, quâ Patenam inter eundem pollicem & medium digitos ponit, & eadem manu sinistra tenens partes hujus super Patenam intra Calicem & pectus parùm inclinat, non tamen cubitum super Altari imponens, sed super cubitum inter pectus & Calicem tenens.

147. Dicit voce aliquantulum elata tribus vicibus: *Domine non sum dignus* &c. retrahens pedem reverentibus causâ, aut genu curvans tribus vicibus percussus suum.

148. Ex sinistra accipit bas partes prædictas Hostiam inter pollicem & indicem dextræ manus,

149. Et cum illa super Patenam signat seipsum Crucis, (nondum à Rubrica erigere se iussus) ita tenet ut Hostia non egrediatur tenentis limites immotâ, dicit: *Corpus Domini* &c.

150. Se inclinans nunc

fundius, quàm antea, me-
corporis inclinatione, & cū-
bitis super Altare positis, re-
verenter easdem ambas par-
tes sumit: quibus sumptis de-
ponit Patenam super Corpo-
rale, ut supra n. 130. & eri-
gens se junctis indicibus &
pollicibus, ambas quoq; ma-
nus ante faciem jungit, & ali-
quantulum quiescit (non in-
clinato capite) in meditatio-
ne SS. Sacramenti.

151. Quid retribuam
Domino pro omnibus,
quæ retribuit mihi?

151. Deinde depositis ma-
nibus dicit secretò: *quid re-
tribuam &c.* & interim dis-
cooperit Calicem, genufle-
ctit, surgit, accipit Patenam
inspicit Corporale, colligit
fragmenta cum Patena, si quæ
sunt in eo, Patenam quoque
diligenter cum pollice & in-
dice dextræ manus super Ca-
licem extergit, & ipsos digi-
tos, ne quid fragmentorum in
eis remaneat.

Si verò adsint Hostiæ con-
secratae super Corporale posi-
tae pro alio tempore conser-
vandæ, facta prius genufle-
xione reponit eas in vas ad
hoc ordinatum, & diligenter
advertit, ne aliquod fragmē-
tum, quantumcunque mini-
mum, remaneat super Cor-
porale: quod si fuerit, cu-
ratè reponit in Calicem.

152. Calicem salutaris

Post extersionem Pa-

212
cipiam, & nomen Domini invocabo. Laudans invocabo Dominum, & ab inimicis meis salvus ero.

153. Sanguis Domini nostri Jesu Christi, custodiat animam meam in vitam æternam. Amen.

154. Quod ore sumpsimus, Domine, pura mente capiamus: & de morte temporali fiat nobis remedium sempiternum.

155. Corpus tuum Domine, quod sumpsi, & sanguis, quem potavi, adhæreat visceribus meis: & præsta, ut in me non remaneat scelerum macula, quem pura & sancta refecerunt Sacramenta. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum.

156. Amen.

157. Ecce

tenæ, junctis pollicibus & indicibus Calicem dextra manu infra nodum cuppæ accipit, sinistra Patenam dicens: *Calicem &c.*

153. Signans se signo Crucis cum Calice dicit: *Sanguis Domini &c.* & manu sinistra supponens Patenam Calici stans reverenter sumit totum sanguinem cum particula in Calice posita.

154. Sumpto S. Sanguine dicit secretò: *Quod ore sumpsimus.* Et super Altare (nisi Ministri parva statura aliud exigat) porrigit Calicem Ministro in cornu Epistolæ, vinum infundente, quo se purificat, supponens iterum Patenam Calici.

155. Deinde vino & aquâ, interim dicens: *Corpus tuum &c.* (manens in medio Altaris, non accedens ad cornu Epistolæ, juxta Gerlac. & Arnaudum; aut certè in abitu & reditu, faciens competentem reverentiam vel Crucis, vel S. Sacramento), ab ut pollices & indices super Calicem, quos abstergit Purificatorio:

156. Ablutionem sumit, sinistra supponens Purificatorium Calici, & extergit os, & Calicem Purificatorio: quo

facto, Purificatorium extendit super Calicem & desuper Patenam, ac super Patenam parvam Pallam, & cooperit Calicem velo, ac utrâq; manu adhibita, sinistrâ ad nodum, dextrâ super Calicem, remouet eum in sinistrum latus, ut plicari queat Corporale: tum dextra manu recipitur Bursa, quæ post insertum Corporale ita Calici imponitur, ut ejus apertura antrorsum, non ad latus respiciat: deinde acceptum denuò circa nodum sinistrâ manu Calicem, dextrâ desuper positâ, collocat in medio Altaris, & velum aptat, ut, sicuti in principio Missæ, totus Calix lateat.

Communio.

157. Benedicamus Deum cæli, & coram omnibus viventibus confitebimur ei: quia fecit nobiscum misericordiam suam.

157. Facit Cruci profundam reverentiam, & à medio ad cornu Epistolæ accedens stans manibus junctis, legit Communionem: *Ecce Virgo &c.* qua lecta junctis item manibus ante pectus vadit ad medium Altaris, & eo osculato vertit se ad Populum, & manu sinistra ad dextram,

158. Dominus vobiscum.
Postcommunio.

158. dicit *Dominus &c.* & per eandem viam redit ad altare.

159. Oremus. Proficiat nobis ad salutem corporis et animæ, Domine Deus nos, hujus Sacramenti susceptio, &

159. dicit: *Oremus*: & ut supra Orationes eodem ordine, numero & modo, & dictæ sunt collectæ.

sempiternæ sanctæ Tri-
nitatis, ejusdemque in-
dividua Unitatis confes-
sio. Per Dominum &c.

160. Sæcula sæculorum.

161. Dominus vobis-
cum.

162. Ite Missa est. Vel

163. Benedicamus Do-
mino.

164. Requiescant in
pace.

160. Claudit librū, & jun-
gens manus ante pectus, re-
vertitur ad medium Altaris,
eoque osculato,

161. Vertit se, ut supra, &
dicit: *Dominus vobiscum.* quo
dicto stans, junctis manibus
versus Populum,

162. dicens, si dicendum
est, *Ite*, & per eandem viam
revertitur ad Altare. Si verò
non sit dicendum, revertitur
eodem modo per eandem
viam ad medium Altaris.

163. Ubi stans versus illud
junctis ad pectus manibus di-
cit: *Benedicamus.*

164. In Missis Defunctorū
eodem modo stans versus Al-
tare dicit: *Requiescant.*

In Quadragesima autem &
Feria 4. Cinerum usque ad
Feriam 4. majoris hebdoma-
dæ, in feriali Officio, postquā
Celebrans dixit Orationes
post Communione cum suis
solitis conclusionibus an-
quam dicat: *Dominus vobis-
cum*, stans in eodem loco an-
te librum dicit: *Oremus, Hu-
miliate capita vestra D.E.O:*
caput inclinans Crucis, & ex-
tensis manibus subjungit ea-
dem voce, Orationem super

Populum ibidem positā: quā finitā osculatur Altare, & vertens se ad Populum dicit: *Dominus vobiscum*, & alia, ut supra.

165. Placeat tibi sancta TRINITAS obsequium servitutis meæ, & præsta: ut Sacrificium, quod oculis tuæ Majestatis indignus obtuli, tibi sit acceptabile, mihi que & omnibus, pro quibus illud obtuli, sit, te miserante, propitiabile. Per Christum Dominum nostrū.

165. Ante medium Altaris junctis manibus super eo, & capite inclinato dicit secreto, *Placeat &c.*

166. Amen.

166. Osculatur Altare, & elevatis oculis extendens, elevans, & jungens manus dicit: *Benedicat.*

167. Benedicat vos omnipotens Deus,

167. Caput Cruci inclinat, & versus ad Populum, semel tantum benedicens, etiam in Missis solemnibus,

168. Pater, & Filius, ✠ & Spiritus Sanctus, Amē.

168. Prosequitur: *Pater, & Filius &c.* vertens se dextrorsum ad cornu Evangelii si non proftet Venerabile.

In Missis Defunctorū omititur benedictio, & dicto *placeat*, osculatur Altare, & statim

169. Dominus vobiscum.

169. Accedit ad cornu Evangelii dicens: *Dominus &c.*

170. Initium S. Evan-

170. Signat Altare sed tan-

gelij secundū Joannem.
In principio erat &c.

tum, si Venerabile non pro-
stat) vel librum, & se, ut supra
in Evangelio primo.

171. ET VERBUM CA-
RO FACTUM EST.

171. Genuflectit;

Minister. DEO gratias.

Finito Evangelio, rediens ad medium Altaris facit com-
petentem, vel Cruci, vel SS. Sacramento ibidem reveren-
tiam, & disposito Calice eum accipiens, infra infimum gra-
dum Altaris descendit, & vel profundè se Cruci iterum incli-
nat, aut coram SS. Sacramento genuflectit, discedensque ab
Altari Sacristiam versus, pro gratiarum actione dicit Antiph.
Trium puerorum &c.

TITULUS XV.

DE TONO IN HYMNO ANGELICO,
SYMBOLO, PRÆFATIONE, ORATIONE
DOMINICA, ET CLAVSVLA
MISSÆ ADHIBENDO.

Etsi de Tono in Missa adhibendo p. 2. tit. 33.
efusiùs sit actum; quia tamen ibidem quoad
Tonos hoc Titulo expressos, Neomystas ad Mis-
sale remiseram, hoc autem ab iisdem difficulter
interdum haberi potest; ideo, ut hoc etiam subsi-
dio non careant, placuit illos quoque Tonos
hoc loco breviter exprimere.

as) ? † ? (so
f

§. I. TO.

§. I.
TONVS IN HYMNO ANGELICO
ADHIBENDUS.

In Duplicibus, & solemnibus diebus.

Glo ria in excelsis DEO.

In Missis Beatae MARIÆ.

Glo ria in excelsis DEO.

*In Dominicis, Festis Semiduplicibus, & infra
Octavas, quæ non sunt B. Mariae.*

Glo ria in excelsis DEO.

In Festis Simplicibus.

Glo ria in excelsis DEO

§. II.

TONUS IN SYMBOLO USURPANDUS.

Credo in unum DEUM.

§. III.

TONUS IN PRÆFATIONE
ADHIBENDUS.

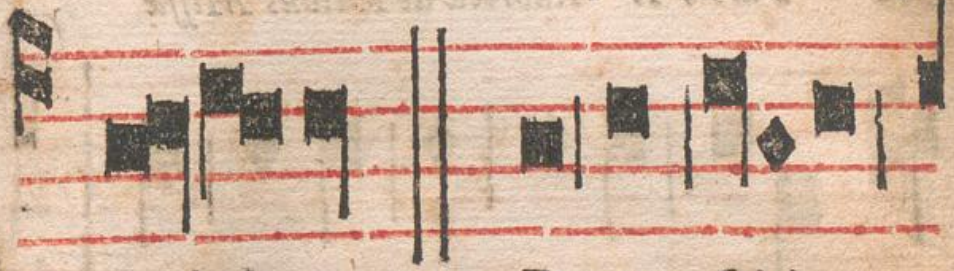
Varij quidem Toni pro Præfatione in Missali præscribuntur, pro diversitate scilicet Fæstorum; sed quia omnes quoad principales cadentias, ut vocant, conveniunt; ideo satis erit, si unus hoc loco inseratur, & ille quidem, qui ferè difficillimus est, & à Neomystis plerumque usurpari solet.

*Hæc Præfatio cum suo Cantu dicitur in Fæstis
Sanctissimæ Trinitatis.*

Per omnia sæcula sæculo.

rum. & Amen. ¶ Dominus
vobis-

vobiscum. R. Et cum spiritu

tu o. V. Sursum corda. R. Ha-

be mus ad Do mi num. V. Gra-

tias a ga mus Do mi no DE O

no stro. R. Dignum & justum est.

V 2

Verè

un-
pad
rit,
lli-

bif-

Verè dignum & justum est,

æquum & salutare nos ti-

bi semper & ubique gratias

agere, Domine sancte, Pater

omnipotens, æterne DEUS:

Qui

Qui cum unigenito Filio tuo,

& Spiritu sancto, unus es DEUS,

unus es Dominus. Non in

unius singularitate personarum, sed

in unius Trinitate substantiarum.

V 3

Quod

Quod enim de tua gloria reve-

lante te credimus, hoc de Filio

tuo, hoc de Spiritu sancto, si-

ne differentia discretio nis sen-

timus. Ut in confessione vera
sem.

sempiternæque De i ta tis, & in

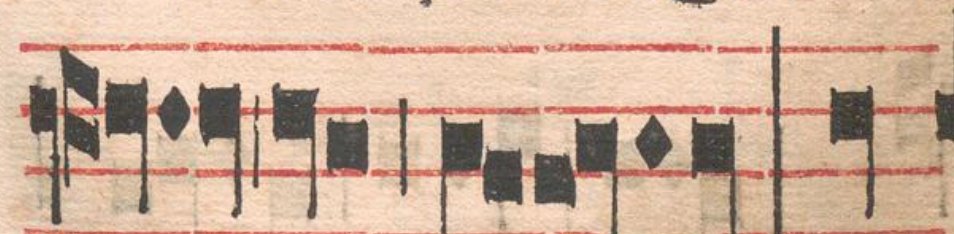
personis pro pri e tas, & in es sen-

tia u ni tas, & in majesta te ad-

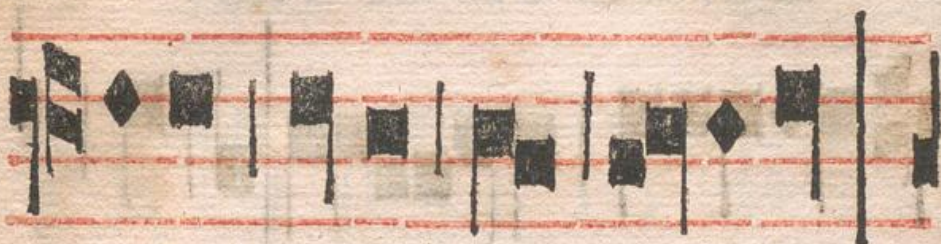

o re tur æ qua litas. Quam laudant

Angeli atque Arch an ge li, Che-
V 4 rubina

m.

rubim quoque ac Seraphim,

qui non cessant clamare quo-

tidie, una voce dicentes.

§. V.

TONVS PRO ORATIONE DOMINICA.

Licet & hîc duo Toni, unus Festivus, & alter Ferialis præscribantur in Missali; quia tamen etiam hi modicè differunt, pariter sufficiet, unum duntaxat ex illis inferere.

Per omnia sæcula sæculo-

rum.

rum. R. Amen.

O re mus. Præceptis saluta ribus

moniti, & di vi na in sti tu ti o ne

for ma ti au de mus di cere.

Pater noster, qui es in cælis.

V S

San-

Sanctificetur nomen tuum. Adveniat

regnum tuum. Fiat voluntas tua,

sicut in cælo & in terra.

Panem nostrum quotidianum da nobis

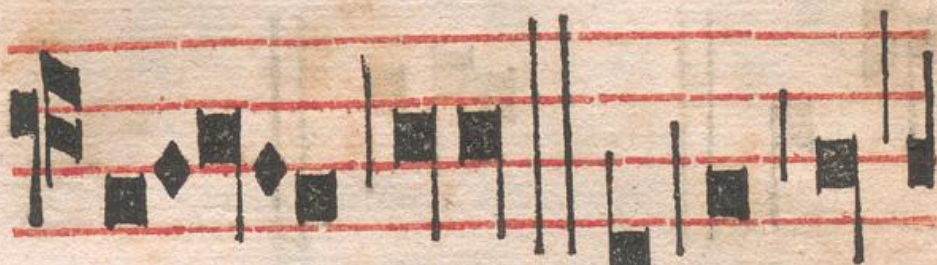

hodie. Et dimitte nobis debita

nostra,

nostra, sicut & nos dimittimus

debito ribus nostris. Et ne nos

inducas in tentationem.

Rz. Sed libera nos a malo.

§. V.

TONUS IN CLAUSULA MISSÆ
ADHIBENDUS.

Tempore Paschali, hoc est, à Missa Sabbati sancti
usque ad Sabbatum in Albis inclusivè.

I te Missa est, Al le lu ia,

Al le lu ia.

In Festis Solemnibus.

I te e

e c

In

In Festis Duplicibus.

In Missis B. MARIÆ.

*In Dominicis infra annum, in Festis Semiduplicibus,
infra Octavas, quæ non sunt B. Mariæ.*

Mis sa est.

This block shows a single line of musical notation on a four-line red staff. The notes are represented by black squares and diamonds, with vertical stems. The text 'Mis sa est.' is written below the staff.

In Festis Simplicibus.

I te Mis sa est.

This block shows a single line of musical notation on a four-line red staff. The notes are represented by black squares and diamonds, with vertical stems. The text 'I te Mis sa est.' is written below the staff.

In Dominicis Adventus & Quadragesimæ

Be ne di camus Do mino.

This block shows a single line of musical notation on a four-line red staff. The notes are represented by black squares and diamonds, with vertical stems. The text 'Be ne di camus Do mino.' is written below the staff.

In Ferijs.

Be ne di ca mus Do mino

This block shows a single line of musical notation on a four-line red staff. The notes are represented by black squares and diamonds, with vertical stems. The text 'Be ne di ca mus Do mino' is written below the staff.

*In Missa Vigilia Nativitatis
sanctorum*

in Feste

Bene-

In Missis Defunctorum.

CONCLUSIO TOTIVS INSTRVCTIONIS.

ATque hæc ferè sunt, quæ ad propositum huic Instructioni si nem explicanda videbantur. Quia tamen ea non semper ad manum haberi potest, & aliunde non parùm juvat, si ea, quæ varijs in locis non nisi sparsim sunt indicata, sub uno aspectu collecta proponantur, ideo operæ pretium visum est, ut sequentes Tabulæ ordinem Missæ tam pro Festis & Ferijs, quàm pro votivis clarè & methodicè exhibentes, ad calcem hujus Instructionis insererentur, ita tamen, ut etiam separari ab eadem, & si placuerit, per distincta folia Breviario imponi, aut alio modo servire queant.

E R R A T A.

In Dedicacione latere 4. lin. 12. dubiorumque. adde glucidatione. Fol. 135. lin. 25. dele Sebastiano. Reliqua errata leviora ipse Lector facile corriget.

TABV-